

Mereväe Staabi raamatupidamise korraldus ja majandustegevus 2004. aastal

KONTROLLIARUANNE

nr OSII-2-6/05/104
12.08.2005

Mereväe Staabi raamatupidamise korraldus
ja majandustegevus 2004. aastal

Tallinn
2005

Kokkuvõte

Riigikontroll auditeeris Kaitseministeeriumi valitsemisasalas oleva sõjaväliselt korraldatud asutuse Mereväe Staap majandustegevust 2004. aastal eesmärgiga anda hinnang Mereväe Staabi raamatupidamisarvestuse korraldusele, majandustehingute seaduslikkusele ning sisekontrollisüsteemide toimimisele. Mereväe Staap peab tsentraliseeritud arvestust ka sõjaväeliselt korraldatud asutuste Mereväebaasi ja Miinilaevade Divisjoni kohta. Mereväe Staabi varad moodustasid 2004. aasta lõpul 136 miljonit krooni, sh põhivara 112 miljonit krooni. Riigieelarvest eraldati 2004. aastal staabile 96 miljonit krooni.

Olulisemad tähelepanekud ja järeldused

Arvestuse ja sisekontrollisüsteemide toimimises leidis Riigikontroll märkimisväärsed puudusi laevakütuse mahakandmisel ja laevaremonditööde kajastamisel raamatupidamisarvestuses. Riigikontroll on seisukohal, et juhtunu sai võimalikuks ka osalt sellepärast, et ei Kaitseministeerium ega Kaitsejõudude Peastaap ei ole piisavalt täitnud oma põhimäärusejärgset järelevalvefunktsiooni.

Muude auditeeritud toimingute osas oli Mereväe Staabis raamatupidamisarvestus korraldatud põhiosas riigi raamatupidamise üldeeskirja kohaselt ja majandustehingud tehtud valdavas osas kooskõlas kehtivate asjakohaste õigusaktidega.

Riigikontroll juhib tähelepanu järgmistele puudustele:

Raamatupidamisarvestuse ja sisekontrolli osas

- Mereväe Staabi kontroll laevade kütusekulu üle ei olnud Riigikontrolli hinnangul rahuldaval tasemel. Kuluaruandeid ei ole alati kontrollitud ja kinnitatud ega analüüsitud kütusekulude vastavust laevade läbisõidule ning laevamootorite tööajale. Mõnel juhul kinnitas kuluaruande sama isik, kes selle koostas. Riigikontrolli hinnangul olid mahakantud kütusekogused staabilaeval "Admiral Pitka" mõnede kuude osas märgatavalt suuremad, kui võiks eeldada laeva läbisõidust ja laevamootorite tööajast lähtudes.
- Laeval "Admiral Pitka" tehtud ehitus- ja remonditööd olid ebapiisavalt dokumenteeritud, kuna tööde vastuvõtu aktides puudusid andmed konkreetsete tööde sisu, mahtude ja hindade kohta. Riigikontrolli hinnangul ei vasta pesemisruumi, puhkeruumi ja leiliruumi (saun) ehitamisel tehtud tööde mahud makstud summadele.
- Raamatupidamise sise-eeskirja kavand vajab täiendamist lähtuvalt riigi raamatupidamise üldeeskirja nõuetest. Mereväe ülem ei ole senini eeskirja kinnitanud.
- Mereväe Staabis ei olnud isikutega, kes vastutavad materiaalsete väärtuste arvelevõtmise ja säilimise eest, sõlmitud materiaalse vastutuse lepinguid.
- Maa, kus asuvad Mereväe Staabi bilansis olevad hooned ja rajatised, on Kaitseministeeriumi poolt Mereväe Staabile üle andmata, mis ei ole kooskõlas raamatupidamise seaduses väljendatud majandusüksuse printsiibiga.
- Paljudel juhtudel ei ole riigivara registri andmed kooskõlas Mereväe Staabi andmetega. Osa põhivara on riigivara registrisse kandmata, osa ammu maha kantud põhivarast eksisteerib seni riigivara registris ning osa põhivarast on näidatud vales soetusmaksumuses, sest juurde pole liidetud parendustöid. Informatsioon riigivara kohta edastatakse Kaitseministeeriumile hilinemisega, ministeerium omakorda on viivitanud andmete edastamisega riigivara registrele.
- Mereväe Staabi põhiterritooriumil aadressil Tööstuse 54 asub ja on arvel mitu täiesti lagunenuid hoonet ja rajatist. Mitmed hooned ja rajatised ei ole kasutusel, kuna nad on kehvast olukorras või ei ole staabile vajalikud.

- Admiral Johan Pitka sugulased kinkisid 2000. aastal Eesti mereväele 10,26 ha suuruse maatüki ning antiikse Vene päritolu hõbedast kohvi-teeserviisi ligikaudse väärtusega 1 200 000 krooni. Maatükk ei ole senini arvel Mereväe Staabis ega ka Kaitseministeeriumis, sest ei ole suudetud välja selgitada, kelle omandisse see kuulub. Serviis, mis Riigikontrolli hinnangul kujutab endast kultuuriväärtust, ei ole arvel riigivara registris.

Majandustehingute seaduslikkuse ja finantsjuhtimise osas

- Mereväe Staap on kõik suuremad soetused 2004. aastal teinud kooskõlas riigihangete seadusega. Ühel juhul oli riigihange jäänud korraldamata ja viiel juhul ei olnud riigihangete registrile esitatud deklaratsioone.
- Palgajuhendid kehtestatakse tagasiulatuva kuupäevaga, käskkirju parandatakse väga tihti ning need on kehtestatud tagasiulatuvalt. Töötasude määramisel ei ole alati kinni peetud õigetest palgamääradest.

Olulisemad ettepanekud

Kaitseministrile

- Selgitada välja Eesti mereväele kingitud maatüki omanik ning kui selgub, et selleks on riik, vormistada ja võtta maa arvele riigivarana.
- Võtta vastu otsus Mereväe Staabi territooriumil Tallinnas Tööstuse tn 54 asuvate täiesti lagunenud hoonete ja rajatiste kohta.
- Kaaluda Eesti mereväele kingitud antiikse kohvi-teeserviisi eksponeerimist Laidoneri majamuuseumis, sest serviis kujutab endast kultuuriväärtust.
- Esitada riigivara registrile õiged andmed riigivara kohta Mereväe Staabis.
- Töötada välja eeskiri, mis reguleeriks täpselt, kellega ja millistel tingimustel on kohustus sõlmida materiaalse vastutuse lepingud.

Mereväe Staabi ülemale

- Oluliselt tõhustada sisekontrolli laevadel kütuse mahakandmise osas ning raha kulutamisel laevade remontimiseks.
 - Selleks lisada raamatupidamise sise-eeskirja kulutuste tegemist käsitlev osa ja täiendada eeskirja riigi raamatupidamise üldeeskirja nõuetest lähtuvalt (st kehtestada täpsed dokumentide kontrolli nõuded ja määrata isikud, kes vastutavad selle eest, et kulutused oleksid vajalikud, kooskõlas eelarvega, vastaksid lepingu tingimustele, lähtuksid kokkuhoidlikkuse printsiibist jne) ning kinnitada raamatupidamise sise-eeskiri.
 - Seada sisse sisekontrollisüsteem laevade kütusekulu kontrollimiseks 1. septembriks 2005.a. Selleks töötada välja laevade kütusekulu piirnormid, laevade tankimise kontrolli, kütusejäägi inventeerimise ja kütuse kuluaruannete kontrollimise protseduurid jms.
- Teha Kaitseministeeriumile ja Kaitsejõudude Peastaabile ettepanekud nende hoonete ja rajatiste võõrandamiseks või lammutamiseks, mis ei ole kasutusel ning mis ei ole vajalikud Mereväe Staabi tegevuseks.
- Esitada õigel ajal Kaitseministeeriumile andmed, mis kuuluvad kandmisele riigivara registrisse.

- Korraldata sisekontrollisüsteem nii, et oleks tagatud riigihangete seaduse järgimine. Selleks koostada protseduurireeglid riigihanke piirmäärast väiksemate hangete teostamiseks ja nendest riigihangete registri teavitamiseks ning määrata riigihangete korraldamise eest vastutav isik.
- Töötasualaste käskkirjade muudatused vormistada õigeaegselt ning mitte tagasiulatuva tähtajaga.

Kaitseväge juhatajale

- Selgitada ametkondliku juurdluse käigus välja
 - miks laeval “Admiral Pitka” ilmnesid kütuse mahakandmisel märkimisväärsed mittevastavused laeva läbisõidule ning laevamootorite tööajale,
 - kas riigile on sellega tekitatud ka kahju.
- Tellida ehitusjärelvalvefirmalt ekspertiis eesmärgiga selgitada välja, kas pesemisruumi, puhkeruumi ja leiliruumi (saun) ehitustööde mahud laeval “Admiral Pitka” olid vastavuses makstud summadega.
- Palume Kaitseväge juhatajat informeerida Riigikontrolli ettepanekute täitmise tulemustest. Oma tähelepanekud eelnimetatud küsimuste osas oleme edastanud ka Keskkriminaalpolitseile.

Kaitseminister nõustus vastuskirjas kontrolliaruande eelnõule Riigikontrolli ettepanekutega ja esitas ülevaate kavandatavate tegevuste kohta.

Kaitseväge juhataja teatas, et mereväe ülemale on antud korraldus viia läbi ametkondlik juurdlus laeva “Admiral Pitka” kütusekulude osas ning augustis tehakse ekspertiis laeval teostatud sauna ehitustööde kohta.

Mereväe ülem teavitas Riigikontrolli kavandavatest sammudest puuduste kõrvaldamiseks. Alustatud on protseduuride ja eeskirjade väljatöötamisega laevade kütusekulu kontrollimiseks. Raamatupidamise sise-eeskiri kinnitati 08.08.2005. a ning riigihangete korraldamiseks mereväes määratakse vastutavad isikud.

Käesolevale kontrolliaruandele on lisatud kaitseväge juhataja 02.09.2005 kiri, kus Riigikontrolli teavitati ametkondliku juurdluse tulemustest ning Riigikontrolli 23.05.2006 vastus Kaitseväge juhatajale. Aruandes on ära parandatud faktivead, millele kaitseväge komisjon auditi järgselt tähelepanu juhtis ja lisatud laeva “Admiral Pitka” täpsustatud keskmiste kütusekulude tabel lisas 3.

Sisukord

SISSEJUHATUS	6
Ülevaade auditeeritud asutusest.....	6
Auditi iseloomustus	7
1. RAAMATUPIDAMISARVESTUSE KORRALDUS JA SISEKONTROLL	9
1.1. Raamatupidamise sise-eeskiri	9
1.2. Varad	9
1.2.1. Põhivara arvestus	9
1.2.1.1. Hooned ja rajatised	9
1.2.1.2. Muu põhivara ja väikevahendid	10
1.2.1.3. Vara arvestamine riigivara registris.....	10
1.2.2. Materiaalne vastutus	11
1.3. Tegevuskulud	12
1.3.1. Veesõidukite majandamiskulud	12
1.3.1.1. Ettemaksed varuosade eest	12
1.3.1.2. Laevade kütus.....	12
1.3.1.3. Laevade remont	13
1.3.2. Lähetuskulud	15
2. MAJANDUSTEHINGUTE SEADUSLIKKUS JA FINANTSJUHTIMINE	16
2.1. Riigihanked	16
2.2. Töötasukulud	16
LISAD	18
1. NIMEKIRI ÕIGUSAKTIDEST, MILLELE VASTAVUST AUDITI KÄIGUS KONTROLLITI..	19
2. TABEL 1. ANDMED STAABILAEV “ADMIRAL PITKA” MEHCHANISMIDE TÖÖTAMISE NING KÜTUSEKULU KOHTA 2004. AASTAL NING 2005. AASTA I KVARTALIS	21
3. TABEL 2. EML “ADMIRAL PITKA” 2004. AASTA KESKMINE KIIRUS JA PEAMASINATE KESKMINE KÜTUSEKULU RIIGIKONTROLI ARVUTUSTE JA MEREVÄE ARVUTUSTE JÄRGI. KOOSTATUD MEREVÄE ARUANNETE JÄRGI.	22
KAITSEMINISTRI, KAITSEVÄE JUHATAJA JA MEREVÄE ÜLEMA VASTUSED.....	23

Sissejuhatus

Auditi alus: Riigikontrolli 2005. aasta tööplaan ja 15.03.2005. a heaks kiidetud auditiplaan.

Auditi eesmärk: hinnata Mereväe Staabi majandustegevust 2004. aastal, keskenduses majandustehingute seotusele tegevuse põhieesmärkidega, riigivara säilimisele, majandustehingute dokumenteerimisele ja seaduslikkusele, raamatupidamisarvestuse ja aruandluse korraldusele ning sisekontrollisüsteemide toimimisele.

Auditeeritud asutused: Mereväe Staap.

Auditeeritud periood: 01.01.2004 – 31.12.2004

Auditirühma liikmed: Riigikontrolli II auditiosakonna auditijuht Jüri Kurss, vanemaudiitor Sven Potapov ja audiitor Mare Kabrits.

Ülevaade auditeeritud asutusest

Mereväe Staap on mereväe ülema¹ tööorgan, mille põhiülesanneteks on mereväe teenistuse korraldamine, planeerimine, juhtimine ja kontrollimine. Mereväe Staabi koosseisu kuuluvad personali- ja administratiivosakond, sideosakond, eelarve- ja rahandusosakond ning tagalaosakond.

Mereväe Staap peab tsentraliseeritud arvestust ka sõjaväelisel korraldatud asutuste Mereväebaasi ja Miinilaevade Divisjoni kohta, st viimaste majandustegevus toimub Mereväe Staabi nimel.

Kontrollitud perioodil oli Mereväe Staabi ülemaks mereväe ülema ülesannetes kaptenmajor Ahti Piirimägi ja pearaamatupidajaks Leili Lauton. Mereväebaasi ülem oli vanemleitnant Igor Kukkur ja Miinilaevade Divisjoni ülem oli vanemleitnant Indrek Hanson.

Mereväe Staap asub Tallinnas aadressil Juhkentali 58 ja aadressil Tööstuse 54, kus asub ka sadam. Teised auditeeritud asuvad aadressil Tööstuse 54.

Mereväe ülesanneteks on Eesti Vabariigi territoriaalvete kaitse, merekommunikatsioonide julgeoleku tagamine, pidev valmisolek koostööks teiste ametkondadega, osavõtt rahvusvahelistest formatsioonidest ja Balti miinitõrjeskaadri (BALTRON) tegevusest, üksuste NATO-ga koostöövõimelisuse ja kiirreageerimisvõime tagamine eesmärgiga olla suutlik osalema NATO juhitavatel operatsioonidel, miinitõrjevõimekuse arendamine ning logistilise ja juhtimistoetuse tagamine nii merel kui maismaal. Eesti Mereväe peamiseks koostööpartneriks NATO-s on kiirreageerimisjõudude NATO Response Force (NRF) hulka kuuluv miinitõrjeskaader Standing NATO Response Force Mine Countermeasures Group 1 (SNMCMG1), mille tegevuses osalemine on olnud taasloodud Eesti mereväe üheks suurimaks väljakutseks.

Eesti mereväe laevade meeskonnad on näidanud end rahvusvahelistel operatsioonidel koostöövõimeliste ja võrdsete partneritena ning nende miinitõrjevõimekust hindavad partnerid kõrgelt.

Mereväe koosseisu kuulub üheksa laeva: staabilaev “Admiral Pitka”, miinjahtijad “Wambola” ja “Sulev” miinitraalerid “Vaindlo” ja “Olev”, patrull-laevad “Ristna”, “Kalev” ja “Suurop” ning abilaev “Ahti”.

¹ Mereväe ülem allub kaitseväge juhatajale. Mereväe ülemale alluvad omakorda väeosad Mereväe Staap, operatiivstruktuurüksus Miinilaevade Divisjon ja väljaõppe- ja administratiivstruktuurüksus Mereväebaas.

Tabel 1. Mereväe Staabi majandustegevuse tähtsamad näitajad

Kirjed	2003	2004
Bilanss seisuga 31. detsember		
Varad, sh	154 385 641	136 400 215
käibevara, sellest:	12 947 232	24 587 266
tooraine ja materjalid	11 937 546	11 932 116
üle andmata varud ja ettemaksed varude eest	922 578	12 550 814
põhivara	141 438 404	111 812 949
Kohustused	154 385 641	136 400 215
Kassalise täitmise aruanne ja tulemiaruanne		
Eelarve		96 329 900
Kassakulud		94 208 505
Tööjõukulud	42 131 248	41 954 556
Majandamiskulud	36 678 671	33 872 790
Muud kulud		9 599 426

Allikas: Mereväe Staabi ja riigikassa andmed

Auditi iseloomustus

Riigikontrollil on riigieelarve seaduse järgi kohustus auditeerida riigi majandusaasta aruannet.² Selle kohustuse täitmiseks auditeerib Riigikontroll asutusi ja isikuid, lähtudes Riigikontrolli seadusest.³

Võttes aluseks Riigikontrolli seaduses loetletud ülesanded, oli auditi eesmärgiks arvamuse avaldamine Mereväe Staabi raamatupidamisarvestuse korralduse, majandustehingute seaduslikkuse ja sisekontrollisüsteemi toimimise kohta. Riigikontrolli eesmärgiks ei olnud hinnangu andmine saldoandmiku õigsusele, vaid selliste arvestuse ja sisekontrolli probleemide väljatoomine, mis võivad avaldada mõju saldode õigsusele ja majandustehingute seaduslikkusele.

Audit tugines peamiselt algdokumentatsiooni kontrollile ja asjaomaste isikute kirjalikele ja suulistele selgitustele. Auditi käigus kontrolliti saldoandmikus esitatud näitajate vastavust raamatupidamise andmetele ja algdokumentidele, samuti asutuse majandustehingute seaduslikkust, lähtudes olulisemates õigusaktides sätestatud nõuetest, mis kehtivad antud asutusele. Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI⁴ auditistandarditega.

Auditis keskenduti suurema rahalise mahuga tehinguklassidele. Vastust otsiti järgmistele põhiküsimustele:

- Kuidas on korraldatud raamatupidamisarvestus, kas arvestus vastab raamatupidamise seaduse, riigi raamatupidamise üldeeskirja ja hea raamatupidamistava nõuetele?
- Kuidas on korraldatud sisekontrollisüsteem? Kas ja kui suures ulatuses eksisteerivad ja toimivad sisekontrollimehhanismid?
- Kas Mereväe Staabi raamatupidamisarvestuses ja laoarvestuses näidatud varad tegelikult eksisteerivad (sh milline on hoonete ja rajatiste seisukord), kuidas on korraldatud nende säilimine

² Riigieelarve seadus, § 45 lg 3

³ Riigikontrolli seadus, § 7

⁴ International Organisation of Supreme Audit Institutions – ÜRO egiidi all tegutsev Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon

ja kasutamine ning kas kõik põhivarad on vajalikud staabi põhitegevuseks ja põhiülesannete täitmiseks?

- Kuidas soetatakse ja kulutatakse laevakütust? Kas laevakütuse mahakantud kogused vastavad tegelikule kulule? Kuidas toimib sisekontroll laevakütuse mahakandmisel?
- Kuidas on korraldatud varade inventuurid, kas on kindlustatud inventuuride usaldusväärsus?
- Kas tehinguid varaga on seaduslikud ja otstarbekad? Kas sõlmitud lepingud lähtuvad majandustegevuse eesmärkidest ning kas lepinguid on sõlmitud lähtuvalt riigi huvidest? Kas kõik majandustehingud on dokumenteeritud õigesti ja õigel ajal?
- Kas ja kuidas on Mereväe Staap korraldanud riigihankeid kaupade ja teenuste ostmisel? Kas kaupade ja teenuste ostmisel ning hankelepingute sõlmimisel on hanketingimustest kinni peetud ning järgitud riigihangete seadusega kehtestatud nõudeid?
- Kas Mereväe Staabis on tehtud kulutusi kinnitatud eelarve piires? Kas tehtud kulutused (eriti laevade ülalpidamisel) on põhjendatud? Kas kõik kulutused on seaduslikud ja läbipaistavad? Kas on tehtud põhjendamatuid ettemakseid?
- Kuidas on korraldatud töötasustamine? Kas lisatasude maksmine on kooskõlas kehtivate õigusaktidega?

Auditi käigus andsid selgitusi ja vastasid küsimustele järgmised töötajad: Mereväebaasi ülem vanemleitnant Igor Kukkur, Miinilaevade Divisjoni ülem vanemleitnant Indrek Hanson, Mereväe Staabi rahandusgrupi pearaamatupidaja Leili Lauton, raamatupidaja-arvestusallohvitser Eve-Merin Aas, analüütik Ülle Kabur, raamatupidaja Ene Nisumaa ja koosseisuväline ametnik, raamatupidaja Andra Koppel, Mereväebaasi logistikakompanii laevade varustusrühma varustusjao ülem nooremseersant Larissa Kargina, Mereväebaasi personalisektiooni jurist Ulvi Hanson, Mereväebaasi logistika-kompanii laevaremondirühma laskemoona remondi jao laskemoonatehnik veebel Timur Grigorjev, Mereväebaasi haldusgrupi ülemkortermeister Mati Lehtme, Mereväe Staabi tagalaosakonna vanemleitnant Vladlen Marov, Miinilaevade divisjoni tagalaülem Aleksandr Saarse ja laevade tehnika-ohvitser vanemleitnant Kalle Tiitsar, Mereväebaasi side- ja infotehnoloogia sektsiooni sideohvitser Ave Vakkum, miinijahtija "Wambola" I ohvitser, komandöri abi nooremleitnant Ain Pärna, miinitraaleri "Olev" elektromehaanik nooremveebel Valeri Põlajev. Staabi- ja varustuslaeva "Admiral Pitka" laevakomandör vanemleitnant Jüri Saska viis läbi ekskursiooni laeval "Admiral Pitka".

Riigikontroll ei ole viimase viie aasta jooksul Mereväe Staapi auditeerinud. Kaitseväge juhataja korraldusel kontrollis revisjonikomisjon kütuse- ja määrdeainete hankimist, kasutamist ja dokumenteerimist mereväs perioodil 2001-2002.a. Kaitsejõudude Peastaabi siseauditi osakond kontrollis 2004. aastal riigihangete korraldust mereväs perioodil 01.01.2001 kuni 01.11.2003.

1. Raamatupidamisarvestuse korraldus ja sisekontroll

Auditeerimise eesmärgiks oli tuua välja jooksva arvestuse ja sisekontrolli probleemid, arvestades, et sisekontrollisüsteem peab kaitsma varasid ja ressursse, tagama juhtimispõhimõtetest kinnipidamise, raamatupidamisarvestuse täpsuse ja täielikkuse ning usaldusväärse finants- ja juhtimisteabe õigeaegse esitamise.⁵

1.1. Raamatupidamise sise-eeskiri

Kaitseminister kinnitas 03.06.2004. a käskkirjaga nr 140 "Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirjad". Nimetatud käskkirja punkti 1.4 kohaselt pidid valitsemisala asutused koostama oma raamatupidamise sise-eeskirja, mis võtab arvesse üldeeskirjas ja Kaitseministeeriumi valitsemisala eeskirjas kehtestatud nõudeid. Tähtaega asutuse raamatupidamise sise-eeskirja koostamiseks ei antud. Tänapäevani puudub mereväe üleva poolt kinnitatud raamatupidamise sise-eeskiri. Raamatupidamise sise-eeskirjas puudub otseselt kulutuste tegemist käsitlev osa ja raamatupidamise üldeeskirjas⁶ sätestatud dokumentide kontrolli nõuded on kehtestatud ebapiisavalt (vt ka käesoleva aruande osa 1.3).

1.2. Varad

1.2.1. Põhivara arvestus

1.2.1.1. Hooned ja rajatised

Mereväe Staabi bilansis oli 31.12.2004. a seisuga põhivarana arvel 29 hoonet soetusmaksumusega 10 051 342 krooni ning 18 rajatist soetusmaksumusega 7 449 745 krooni. Kõik arvel olevad hooned ja rajatised asuvad Mereväe Staabi territooriumil aadressil Tallinn, Tööstuse tn 54.

Audiitorid leidsid maa, hoonete ja rajatiste arvestuses järgmised puudused:

- Väikevahenditena on arvel kaks hoonet (abihoone soetusmaksumusega 6000 krooni ja kaihoone-teenindushoone soetusmaksumusega 6000 krooni) ning kolm rajatist (prožektorimastid soetusmaksumusega 26 000 krooni). Vastavalt riigi raamatupidamise üldeeskirjale tuleb hooned ja ruumid, mida kasutab avaliku sektori üksus, kajastada materiaalse põhivarana.⁷
- Mereväe Staabi arvel on täiesti lagunenud hooneid ja rajatisi, mida ei ole maha kantud, kuna Mereväe Staap ei ole esitanud Kaitseministeeriumile vastavaid taotlusi. Täiesti lagunenud hooned on seni arvel Mereväe Staabis ning nendele arvestatakse amortisatsiooni. Kõik täiesti lagunenud hooned ja rajatised on samuti arvel riigivara registris. Kokku on likvideeritud või täiesti lagunenud kaheksa objekti soetusmaksumusega 378 000 krooni.
- Mereväe Staabi territooriumil asub üle kahekümne staabile mittevajaliku hoone ja rajatise. Mereväe Staabi hoonete netopind kokku on 21 955,5 m², millest tegelikult kasutatakse 8441,1 m² ehk 38%. Kõige suuremat hoonet (endine kasarmu) netopinnaga 6863,8 m², kasutatakse ainult 50% ulatuses netopinnast.

⁵ INTOSAI auditistandardid

⁶ Riigi raamatupidamise üldeeskiri, § 15 lg 3 ja 4

⁷ Riigi raamatupidamise üldeeskiri, § 39 lg 2

1.2.1.2. Muu põhivara ja väikevahendid

Admiral Johan Pitka tütre kinkisid Eesti mereväele 21.04.2000. a koostatud kinkilepinguga maatüki pindalaga 10,26 ha. Senini ei ole kingitud maatükk arvel ei Mereväe Staabis ega ka Kaitseministeeriumis. Kaitseministeeriumi töötajate selgituste kohaselt tekkisid sellega probleemid, kuna kinkileping ei olnud notariaalselt kinnitatud ja maatüki juriidilise staatuse suhtes ei ole täit selgust. Vallavalitsuse andmetel on maatüki omanikuks märgitud admirali tütar Saima Queenie Joasalu, kes suri enne omandiõiguse ülemineku lõplikku vormistamist.

Ülalnimetatud kinkilepinguga kingiti Eesti mereväele ka antiikne Vene päritolu hõbedast kohvi-teeserviis (kaheksaosaline komplekt kaaluga 8,7 kilogrammi). Hõbeserviis anti Eesti mereväe ülema kohustetäitjale üle 10.10.2001. a. Alles 2003. aastal anti serviis ekspertiisi eesmärgiga kontrollida esemete ja nendel olevate märgiste ehtsust ning määrata esemete hinnanguline koguväärtus. Eesti Proovikojas tehtud ekspertiisi kohaselt on esemete ajalooline väärtus väga kõrge. Ekspertide hinnangul on serviisi maksumus vähemalt 1 200 000 krooni.⁸ Serviis võeti Mereväe Staabis arvele 31.12.2003. a, kuid senini ei ole serviisi võetud arvele riigivara registris.⁹ Serviisi eksponeeritakse külaliste vastuvõttudel. Riigikontrolli arvates kujutab ülalnimetatud serviis endast kultuuriväärtust.¹⁰

Osa relvastust on näidatud väikevahendite hulgas 0-väärtusega.¹¹ Näiteks on 0-väärtusega arvel kuus kiirlaskekahurit ja 76 mm kahur, liiniheitjapüstolid ja raketipüstol. Pearaamatupidaja selgituse kohaselt soetati need varad tsentraliseeritud korras ning anti üle 0-väärtusega, mistõttu need võeti arvele ka 0-väärtusega.

1.2.1.3. Vara arvestamine riigivara registris

Riigivaraseaduse kohaselt tuleb varad alates soetusmaksumusest 50 000 krooni registreerida riigivara registris. Paljudel juhtudel ei ole riigivara registri andmed kooskõlas Mereväe Staabi andmetega.

- Osa põhivarast on riigivara registrisse kandmata – näiteks ei ole riigivara registris näidatud konteiner-katlamaja soetusmaksumusega 1 019 300 krooni.
- Osa ammu mahakantud põhivarast eksisteerib senini riigivara registris – näiteks on riigivara registris arvel neli mahakantud laeva (“Wambola”, “Laine”, “Leopard” ja “Sulev”) soetusmaksumusega kokku 2 930 435 krooni. Need laevad kanti Mereväe Staabi arvelt maha aastatel 2001–2002 ning hiljem utiliseeriti.
- Osa põhivarast on näidatud vales soetusmaksumuses (ilma parendustööde maksumuseta) – näiteks ei ole riigivara registris näidatud aastatel 2000–2003 laevadele tehtud soetusmaksumust suurendavaid parendustöid 44 217 619 krooni ulatuses.

Mereväe Staabi pearaamatupidaja selgituste kohaselt esitati kõik andmed Kaitseministeeriumile kui riigivara valitsejale, kuid ministeerium ei ole edastanud neid andmeid riigivara registrile. Samas ei ole Mereväe Staap ise esitanud alati andmeid õigel ajal Kaitseministeeriumile:

⁸ Serviisi on 1849. aastal Peterburis valmistanud Carl Boyanovsky, kes oli maailmas tuntud 19. sajandi hõbesepp ja kes lõi ajavahemikul 1825–1860 Peterburis mõned kõige kaunimad selle ajajärgu hõbeesemed. Boyanovsky kunsti hinnatakse tema kodumaal Venemaal kõrgelt. Ka Soomes on tema tööd esindatud Soome Rahvusmuuseumis Helsingis, kus neid säilitatakse Vene antiikhõbeda hindamatu kollektsioonina. (Eesti Proovikoja ekspertiisi andmed)

⁹ Andmed serviisi kohta esitati 2004. aasta oktoobris Kaitseministeeriumile.

¹⁰ Kultuuriministri 24.07.2000. a määruse nr 10 “Kultuuriväärtuste nomenklatuur ning välja- ja sisseveo kord” § 2 lg 4 kohaselt on väärismetallidest ja -kividest ning haruldastest materjalidest unikaalsemed, mis on vanemad kui sada aastat, kultuuriväärtused.

¹¹ Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja (kinnitatud kaitseministri 03.06.2004. a käskkirjaga nr 140) järgi kajastatakse väheväärtuslikud varad (väikevahendid) maksumusega 3000 kuni 10 000 krooni bilansiväliselt.

- Näiteks laev “Vaindlo” soetusmaksumusega 22 000 000 krooni soetati 2003. aasta lõpul, kuid andmed esitati Kaitseministeeriumile alles 01.10.2004. a; käsipump NITROX soetusmaksumusega 461 455 krooni soetati 18.12.2003. a, kuid andmed esitati Kaitseministeeriumile alles 01.10.2004. a; hõbeserviis võeti arvele 2003. aastal, kuid sellest teatati Kaitseministeeriumile alles 01.10.2004. a jne.

Riigivara registrisse andmete esitamise, kannete muutmise või kustutamise, andmete väljastamise ja riigivara registrist väljaarvamise ajutise korra¹² kohaselt on andmete esitaja kohustatud viie tööpäeva jooksul registrisse kandmisele kuuluva vara hankimise tehingu sooritamise või muul viisil omandamisest teatama registripidajale¹³ kõik vara kohta käivad ja registrisse kandmisele kuuluvad andmed, samuti tuleb teatada kõikidest andmete muudatustest.

1.2.2. Materiaalne vastutus

Mereväe Staabis ei olnud isikutega, kes vastutavad materiaalse väärtuste arvelevõtmise ja säilimise eest, sõlmitud materiaalse vastutuse lepingud. Staabi juhtkonna selgituste kohaselt asendab seda kaadrikaitseväelase tegevteenistuse leping, mille järgi kaadrikaitseväelane nõustub teenima täieliku varalise vastutusega ametikohal. Riigikontrolli arvamusel peavad selleks, et kindlustada riigi valduses oleva vara heaperemehelik valitsemine ja säilimine, olema materiaalse vastutuse lepingud sõlmitud iga töötajaga, kes vastutab vara eest, vaatamata sellele, kas ta on kaadrikaitseväelane või ametnik. Nõusolek teenida täieliku varalise vastutusega ametikohal ei saa asendada materiaalse vastutuse lepingut. Materiaalse vastutuse lepingud peavad sisaldama isiku konkreetseid kohustusi ja vastutust.

Ettepanekud

Kaitseministrile

- Võtta vastu otsus Mereväe Staabi territooriumil Tööstuse tn 54 asuvate täiesti lagununud hoonete ja rajatiste kohta.
- Selgitada välja Eesti mereväele kingitud maatüki juriidiline staatus ning kui selgub, et omanikuks on riik, vormistada ja võtta see arvele riigivarana.
- Kaaluda Eesti mereväele kingitud antiikse hõbedast kohvi-teeserviisi eksponeerimist Laidoneri majamuuseumis.
- Töötada välja regulatsioon, kellega ja millistel tingimustel on kohustuslik sõlmida materiaalse vastutuse lepingud.
- Esitada riigivara registrile õigeaegselt andmed riigivara kohta.

Mereväe Staabi ülemale

- Teha Kaitseministeeriumile ja Kaitsejõudude Peastaabile ettepanekud nende hoonete ja rajatiste võõrandamiseks või lammutamiseks, mis ei ole kasutusel ning mis ei ole vajalikud Mereväe Staabi tegevuseks.

¹² Kinnitatud Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrusega nr 284

¹³ Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määruse nr 284 p 1 kohaselt on registripidajaks Rahandusministeerium.

- Esitada Kaitseministeeriumile taotlused Tööstuse tn 54 asuvate täiesti lagunenud hoonete ja rajatiste mahakandmiseks.
- Võtta põhivarana arvele hooned ja rajatised, mis on näidatud väikevahenditena.
- Esitada õigel ajal Kaitseministeeriumile kõik andmed riigivara kohta ning parandada koostööd ministeeriumiga andmete õigeaegseks kajastamiseks riigivara registris.
- Hinnata ümber 0-väärtusega arvel olev relvastus.

1.3. Tegevuskulud

1.3.1. Veesõidukite majandamiskulud

Riigikontrolli audiitorid kontrollisid suurema rahalise mahuga kulutusi. Veesõidukite majandamiskulud moodustasid 31 867 548 krooni ehk 63% majandamiskuludest. Kõige suuremad olid laevade korrashoiu- ja remondikulud (22 732 933 krooni) ning laevade kütusekulud (6 691 481 krooni) – ehk vastavalt 71% ja 21% kogu veesõidukite majandamiskuludest.

1.3.1.1. Ettemaksed varuosade eest

Laevade korrashoiu- ja remondikuludest maksti novembris kokku 8 485 930 krooni (ehk 27% kõigist majandamiskuludest) ettemaksuna tagavaraosade eest laevale “Admiral Pitka”, mis on vastuolus raamatupidamise üldeeskirja nõudega vältida võimaluse korral ettemakse.¹⁴ Meie hinnangul oli ettemakse põhjendamatu, sest leping varuosade tarnija SRC Laevaremont OÜ-ga ei nõua ettemakse tegemist.¹⁵

1.3.1.2. Laevade kütus

Mereväe Staabi sisekontroll laevade kütusekulu üle ei olnud Riigikontrolli hinnangul rahuldaval tasemel.

Riigikontrolli audiitorid kontrollisid laevade kütusekulu arvestust ning mahakandmist. Auditi käigus analüüsiti kütusekulusid kuude lõikes ning võrreldi kuuaruannetes näidatud mahakantud kütusekoguseid laevamehhanismide töötundide kuuaruannete, logiraamatu ning masinate päevaraamatu andmetega. Analüüsimiseks valisid audiitorid laevad “Wambola”, “Sulev” ja “Admiral Pitka”. Laevade “Wambola” ja “Sulev” kütusekulu osas audiitoritel olulisi märkusi ei ole. Kütuse mahakandmine oli ligikaudses vastavuses mehhanismide töötamise ajaga.

Staabilaeval “Admiral Pitka” tuvastasid Riigikontrolli audiitorid järgmised keskmise kütuse tunnikulu märgatavad kõikumised (“Admiral Pitka” andmed mehhanismide töötamise ning kütusekulu kohta 2004. aasta kõigi kuude lõikes on toodud lisas 2)¹⁶:

- 2004. aasta jaanuaris laev ei sõitnud, peamasinad ei töötanud, töötasid ainult diisलगeneraatorid, kokku 13 tundi, kuid kütust oli maha kantud 8000 liitrit (kütuse keskmine tunnikulu oli 571 liitrit);

¹⁴ Riigi raamatupidamise üldeeskiri, § 15 lg 8.

¹⁵ “Admiral Pitka” 12.11.2004. a dokkimislepingu p 5.4 kohaselt tasutakse varuosade eest viie tööpäeva jooksul pärast sellekohase arve esitamist.

¹⁶ Kütuseladu väeosas ei ole, kogu vajaminev kütus tangitakse otse laevadesse. Staabilaeva “Admiral Pitka” ülesandeks on ka teiste operatsioonil või õppusel osalevate laevade varustamine kütuse, toidu ja veega.

- Märtsis sõitis laev 0,5 miili, kolm peamootorit töötasid kokku 8 tundi ja 50 minutit ja kolm diisलगeneraatorit kokku 18 t 20 min. Samas oli laevakütust maha kantud 16 100 liitrit (kütuse keskmine tunnikulu ca 600 liitrit ehk umbes sama palju kui jaanuaris).
- Juulis laev ei sõitnud. Kolm peamasinat töötasid kuu jooksul kokku 9 t 5 min ning kolm diisलगeneraatorit töötasid kokku 11 t 38 min, laevakütust oli maha kantud 4100 liitrit (kütuse keskmine tunnikulu vaid 197 liitrit).
- Novembris sõitis laev 602 miili, kolm peamootorit töötasid kokku 135 tundi ja kolm diisलगeneraatorit 129 tundi. Kütust oli kulutatud 37 479 liitrit (keskmine kütuse tunnikulu oli aga vaid 142 liitrit ehk vähem kui kuudel, millal laev üldse ei sõitnud).
- Detsembris oli laev ajavahemikul 02.12–16.12.2004 dokis remondis. Kuu jooksul sõitis laev ainult ühe miili. Kaks mootorit töötasid kokku 8 tundi ning kolm diisलगeneraatorit 8 t 25 min. Samas oli laevakütust maha kantud 19 300 liitrit summas 157 792 krooni (kütuse keskmine tunnikulu 1170 liitrit). Arvestades masinate töötamise aega (kõik masinad töötasid korraga maksimaalselt 16 tundi), võiks selleks audiitorite arvestuste kohaselt kuluda kütust mitte rohkem kui 2600 liitrit.

Sealjuures kanti suurem osa kütusest maha päevadel, millal päevaraamatu järgi masinad üldse ei töötanud. Need päevad ja kütusekogused olid järgmised: 13.12.2004 – 3600 liitrit, 15.12.2004 – 2900 liitrit, 20.12.2004 – 3600 liitrit, 22.12.2004 – 2500 liitrit ning 29.12.2004 – 3100 liitrit.

Laeva endise peamehhaaniku selgituse kohaselt võivad täiendavad kütusekulud seoses mõõtmisvea ning katla töötamisega olla 3000 liitrit. Kui aktsepteerida seda seletust, võiks kütusekulu detsembris olla maksimaalselt 6000 liitrit. Järelikult on liigselt kantud kuludesse kütust ca 13 300 liitrit arvestusliku maksumusega ligikaudu 110 000 krooni.¹⁷

Riigikontrolli audiitoritele antud selgituste põhjal ei ole laevadele võimalik kehtestada kütuse kulu-norme, sest laevade kütusekulu sõltub väga paljudest faktoritest (nagu kiirus, tuul, laine kõrgus, töötavate mootorite arv, laeva süvis jne). Samas ei suudetud audiitoritele anda rahuldavat selgitust keskmise kütusekulu sedavõrd märgatava kõikumise kohta vaadeldud kuudel. Samuti ei ole kütusekulu kuuaruandeid üldjuhul ei kontrollitud ega kinnitatud. Riigikontrolli seaduse kohaselt edastasime oma tähelepanekud Keskkriminaalpolitseile.¹⁸

1.3.1.3. Laevade remont

Laevade remontimisel oli kõige suurem töövõtja SRC Laevaremont OÜ, kes tegi 2004. aastal remonditöid 17 847 454 krooni ulatuses. Kõige rohkem kulutati raha laeva “Admiral Pitka” remontimiseks. 2004. aasta kulud laeva “Admiral Pitka” remontimisel moodustasid koos parendustöödega kokku 8 725 016 krooni. Tehtud tööde kohta on audiitoritel järgmised tähelepanekud:

Ehitusjärelvalve

Mõnel juhul oli tehtud tööde järelvalve puudulik. Nii esitas SRC Laevaremont OÜ 28.12.2004. a Mereväe Staabile arve laeva “Admiral Pitka” dokkimise eest summas 4 608 744 krooni. Dokkitööd olid tehtud 05.05.2003. a raamlepingust ja 12.11.2004. a sõlmitud “Admiral Pitka” dokkimislepingust nr MeVS-0.4-2.1/246 lähtudes. Dokkimislepingu p 3.4 kohaselt pidi dokkitööde järelvalvet teostama Tesma Estonia AS. Tegelikult jäi leping Tesma Estonia AS-iga sõlmimata ja dokkitööde üle järelvalvet ei teostatud. Riigikontrolli arvates võis järelvalve ärajätmine mõjutada remonditööde kvaliteeti. Näiteks dokkitööde käigus oli esialgselt kavandatud teha laeva “Admiral Pitka” korpuse värvimise ettevalmistustöid summas 777 600 krooni. Enne korpuse värvimist oli vaja puhastada pind

¹⁷ Auditi järgselt täpsustatud andmed on ära toodud tabelis 2 lisas 3.

¹⁸ Riigikontrolli seadus, § 51 lg 3

vanast värvist ja roostest survepesu ning liivapritsiaga. Tegelikult aga tehti töid summas 229 000 krooni ehk 29,4% ettenähtust, mis annab põhjendatud aluse arvata, et värvimine ei olnud tehtud kvaliteetselt. Ettevalmistustööde ärajätmine tähendab, et laeva kere värviti vana värvi ja roostet eemaldamata, mis mõjutas värvimise kvaliteeti.¹⁹

Mereväebaasi ülema Igor Kukkuri selgitused olid järgmised: “2004. a toimus plaaniväline dokkimine laeval “Admiral Pitka”. Suurem osa dokitöid tuli teostada valmistaja tehase esindaja juhtimise ja kontrolli all. Tehase spetsialistide kaasamine on ette nähtud tööde spetsifikatsioonis. Täiendavalt eelmainitule oleks kasutades Tesma Estonia AS teenust tekkinud kontrollide dubleerimine ja põhjendamatu kulu topeltkontrolli tõttu. Dokitööde hinnapakumine tehakse valmis ajal, millal laev on vees, arvestuslikult on aluseks võetud kogu laeva üldpind ja tööd täies mahus. Täpne vajadus erinevate tööde lõikes määratakse peale laeva dokki tõstmist (laeva ülevaatamise käigus). Laeva ülevaatusel osales Miinilaevade Divisjoni tagalaülem, Mereväebaasi ülem, laeva esindus, SRC volitatud esindajad ja AS Hempel värvispetsialist. Ülevaatus teostati korpusele meetri kaupa ja igale mehhanismile eraldi, mille käigus määrati tegelik tööde vajadus. Tulenevalt sellest ülevaatusesai määratud ka laeva seisuaeg dokis.”

Riigikontrollil ei ole veendunud esitatud vastuväidete õigsuses, sest puudub dokumentatsioon, mis kinnitaks esitatud vastuväiteid.

Pesuruumi, puhkeruumi ja leiliruumi (saun) ehitus

Mereväe Staap oli teinud makseid puuduliku sisuga²⁰ dokumentide alusel, sest alati ei olnud järgitud riigi raamatupidamise üldeeskirjaga ette nähtud dokumentide kontrolli nõudeid²¹, mistõttu mõnel juhul oli võimatu kontrollida tehtud ehitus- ja remonditööde mahu vastavust makstud summadele.

15.01.2004. a sõlmiti ilma riigihanget korraldamata (vt ka käesoleva aruande p 2.1) töövõtuleping nr 3/4 AS-iga Holliger Grupp pesuruumi, puhkeruumi ja leiliruumi ehitamiseks laeval “Admiral Pitka”. Hinnapakumise ja töövõtulepingu kohaselt oli töömaksumus kavandatud summas 374 938 krooni. Tegelikult kanti AS-ile Holliger Grupp saunaruumide ehitamise eest 430 652 krooni. Seega kujunes tööde maksumus ettenähtust 55 714 krooni ehk 15% võrra suuremaks. Lisatööde nimetus ja maksumus olid täiendavalt esitatud hinnapakumistel 15.03.2004. a. Pesuruumi, puhkeruumi ja leiliruumi üldpind on kokku 27 m², seega kujunes sauna ühe ruutmeetri tööde maksumuseks 15 950 krooni. Tööde vastuvõtu aktides puudusid andmed tehtud konkreetsete tööde sisu, mahtude ja hindade kohta. Puudub ka lõplik vastuvõtuakt konkreetsete tööde kirjelduse, mahtude, hindade ja maksumusega. Auditi käigus tutvusid Riigikontrolli audiitorid tehtud töödega, kuid teadmata ümberehitamisele kuuluva pinna varasemat seisukorda, tehtud tööde sisu ja mahtu ning kasutatud materjalide koguseid ja hindu, ei ole ilma ekspertiisita võimalik anda lõplikku hinnangut, kas tehtud tööd olid vastavuses makstud summadega. Riigikontrolli hinnangul olid sauna ehituskulud põhjendamatult suured.

Riigikontrolli hinnangul ei vastanud ka üksikute tööde mahud ning maksumused alati tegelikule kulule ja olid nõrga sisekontrolli tõttu üle paisutatud. Näiteks oli täiendavalt makstud elektriliste käsitööriistade laenutamise eest 4472 krooni, transpordikulude, prügiveo ja utiliseerimise eest 21 146 krooni ning abimaterjalide (lõikekettad, elektroodid jm) eest 12 114 krooni.²² Riigikontrolli arvates ei pea

¹⁹ Mereväebaasi ülema Igor Kukkuri selgituste kohaselt oli laev “Admiral Pitka” 2003. aasta septembris dokitud ja kuna veeluse korpuse värvi vigastused olid eeldatust tunduvalt väiksemad, ei olnud vajadust teha veeluse laevakere töid algselt arvestatud mahus.

²⁰ Raamatupidamise seaduse § 7 sätestab nõuded raamatupidamise algdokumendile, muu hulgas peab algdokument sisaldama ka tehingu majandusliku sisu kirjeldust ja tehingu arvnäitajaid (kogus, hind, summa).

²¹ Riigi raamatupidamise üldeeskiri, § 15

²² Mereväebaasi ülema Igor Kukkuri selgituste kohaselt oli prügivedu seotud vanade materjalide ja ehitusjääkidega, utiliseerimine ohtlike jäätmete (värvijäägid, töövahendid jne) äraandmisega. Seadmete rent oli vajalik suuremahuliste keevitus- ja metallilõikamistööde tegemisel tekkivate gaaside eemaldamiseks (ventilaatorid), transport kattis sõidukulud viie kuu ulatuses.

tellija nimetatud teenuste eest eraldi tasuma ning need kulutused tuleb katta lisakulude arvelt, mis lepingu kohaselt olid 12% tööde põhimaksumusest.

1.3.2. Lähetuskulud

Valikulisel kuludokumentide kontrollimisel selgus, et SRC Laevaremont OÜ arve V 692/04 20.10.2004. a summas 198 399 krooni kanti tervikuna "Veesõidukite remondi ja hoolduse" kulukontole. Tegelikult kajastusid arves ka laeva meeskonna toitlustamise kulud summas 15 793 krooni.

Kaitseväge juhataja 30.09.2004. a käskkirja nr 690P kohaselt lähetati Miinilaevade Divisjoni miini- jahtija "Sulev" meeskond vähendatud koosseisus laeva dokkimise perioodiks Soome Vabariiki (kus toimus ka dokkimine). Päevaraha määraks kinnitati 100% kehtestatud piirsummast.²³

Laeva meeskonnalt ei peetud kinni SRC Laevaremont OÜ arves kajastatud meeskonna toitlustamise maksumust. Seega tuleb lugeda erisoodustuseks laeva meeskonna toitlustamise kulud summas 15 793 krooni. Auditi käigus (2005. aasta aprillis) erisoodustus deklareeriti ning maksudena tasuti 11 844 krooni.

Ettepanekud Mereväe Staabile ülemale

- Täiustada sisekontrollisüsteeme selliselt, et oleks tagatud varade säilimine, kulude läbipaistvus ja otstarbekus ning rahaliste vahendite kõikehõlmav dokumenteerimine. Oluliselt tõhustada sisekontrolli laevadel kütuse mahakandmise ning laevade remontimiseks raha kulutamise üle. Selleks tuleb riigi raamatupidamise üldeeskirja §-st 15 lähtuvalt kehtestada raamatupidamise siseeeskirjas dokumentide kontrolli nõuded ning määrata inimesed, kes vastutavad selle eest, et dokument kajastab majandustehingut õigesti, kogused, hinnad ja muud tingimused vastavad sõlmitud lepingutele, tehing on kooskõlas eelarvega, on seaduspärane ja vajalik ning kokkulepped on sõlmitud kokkuvõttekirja printsiibist lähtudes.
- Seada sisse sisekontrollisüsteem laevade kütusekulu kontrollimiseks 1. septembriks 2005.a. Selleks töötada välja laevade kütusekulu piirnormid, laevade tankimise kontrolli, kütusejäägi inventeerimise ja kütuse kuluaruannete kontrollimise protseduurid jms.

Kaitseväge juhatajale

- Selgitada ametkondliku juurdmise käigus välja
 - miks laeval "Admiral Pitka" ilmnisid kütuse mahakandmisel märkimisväärsed mittevastavused laeva läbisõidule ning laevamootorite tööajale,
 - kas riigile oli sellega tekitatud ka kahju.
- Tellida ehitusjärelvalvefirmalt ekspertiis eesmärgiga selgitada välja, kas pesemisruumi, puhkeruumi ja leiliruumi (sauna) ehitustööde mahud laeval "Admiral Pitka" olid vastavuses makstud summadega.

²³ Kaitseväelase välisriiki lähetamise kord, välislähetuse tasu ning hüvitiste suurus ja maksmise kord (Vabariigi Valitsuse 18.06. 2002. a määrus nr 198)

2. Majandustehingute seaduslikkus ja finantsjuhtimine

2.1. Riigihanked

Mereväe Staap on 2004. aastal teinud suuremad ostud valdavas osas kooskõlas riigihangete seadusega. Riigikontrolli hinnangul oleks tulnud riigihange korraldada veel laeval “Admiral Pitka” pesuruumi, puhkeruumi ja leiliruumi ehitus-remonditööde tegemiseks, kuna AS-i Holliger Grupp teenused ületasid 300 000 krooni.²⁴ Auditi käigus esitati Riigihangete Ametile riigihanke deklaratsioon AS-i Holliger Grupp poolt laeval “Admiral Pitka” tehtud saunaruumide ehitus-remonditööde kohta.

Mereväe Staap on mitmel korral rikkunud riigihangete seaduse sätet, mille kohaselt juhul, kui hankelepingu maksumus on ilma käibemaksuta asjade ostmisel või teenuste tellimisel 100 000 krooni või enam (ehitustööde puhul 500 000 krooni või üle selle), tuleb võtta pakkumised vähemalt kolmelt pakkuvalt²⁵ ja esitada kümne päeva jooksul pärast hankelepingu sõlmimist riiklikule riigihangete registrile riigihanke deklaratsioon²⁶. Nii ei olnud esitatud riigihangete registrile deklaratsioone järgmiste hangete kohta:

- Mereväebaasi sidekanalisatsioonitrassi ja Panasonicu värvilise videovalvesüsteemi ning sellega seonduvate tööde teostamine maksumusega 560 835 krooni (ehitusleping sõlmiti 20.02.2004. a Alarm Est Int AS-iga). Riigihangete Ametile esitati riigihanke deklaratsioon auditi käigus (11.04.2005).
- Mootori remont laeval “Sulev” mais-juunis summas 246 102 krooni. Tööde teostaja Buervah OÜ.
- Laevärvide ostmine summas 224 653 krooni Hempel Estonia AS-ilt. Riigihangete Ametile esitati riigihanke deklaratsioon auditi käigus (20.04.2005).
- 2004. aasta augustis-septembris Timali OÜ-lt mööbli (lähivalgustuslaud (kartograafia) ja jooniste kapid üldmaksumusega 202 795 krooni) ostmine. Riigihangete Ametile esitati riigihanke deklaratsioon auditi käigus (11.04.2005).
- Pärämootorite, paadimootorite, kummipaate, tuukripaate remonditööde ostmine Barrel MKT AS-ilt üldsummas 123 589 krooni.

Ettepanek Mereväe Staabi ülemale

- Korraldada sisekontrollisüsteem selliselt, et oleks tagatud riigihangete seaduse järgimine. Selleks muu hulgas koostada protseduurireeglid riigihanke piirmäärast väiksemate hangete teostamiseks ja nendest riigihangete registri teavitamiseks.

2.2. Töötasukulud

Kehtestatud töötasude ja lisatasude kontrollimisel tegid audiitorid järgmised tähelepanekud:

- Kaitseväge juhataja 29.01.2003. a käskkirjaga nr 84P kehtestati koosseisutabelite järgsed töötasud alates 01.04.2003. a. Nimetatud koosseisutabelites on kehtestatud kaadrikaitseväelastele ja riigiteenistujatele diferentseeritud palgamäärad, kuigi kaitseminister ei olnud vastavasisuliselt käskkirju 2004. aastal välja andnud.²⁷ Ilma seadusliku aluseta maksti 2004. aastal kokku välja 443 635 krooni.

²⁴ Tööd sauna remontimiseks laeval tuleb lugeda teenuseks, kuna remont toimus transpordivahendil, mitte ehitisel. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 24.12.2003. a määrusega nr 351 kinnitatud ehitustööde ja ehitiste projekteerimise riigihangete korraldamise eeskirja §-le 2 on ehitustöö mis tahes viisil tehtav töö, mis on seotud **ehitise** ehitamisega. Ehitis on aluspinnasega kohtkindlalt ühendatud ja inimtegevuse tulemusena ehitatud terviklik asi. Ehitised jagunevad hooneteks ja rajatisteks (ehitusseadus, § 2 lg 1). Järelikult oli riigihanke piir 300 000 krooni, mitte aga 2 000 000 krooni nagu ehitustööde puhul.

²⁵ Riigihangete seadus, § 2 lg 8

²⁶ Riigihangete seadus, § 2 lg 9

²⁷ 1) Kaadrikaitseväelaste teenistuse tasustamise korra kohaselt on kaitseministril Kaitseministeeriumi valitsemisalas lubatud kehtestada käskkirjaga valitsemisala asutustes ja üksustes teenivate kaadrikaitseväelaste põhiametikohtadele ja operatiivstruktuuri ametikohtadele diferentseeritud palgamäärad, näidates ära palgamäärade suurendamise põhjused.

Tegemist oli kogu kaitseväge hõlmava probleemiga, mis lahenes alles 2005. aastal. Kaitseministri 27.04.2005. a käskkirjaga nr 101 delegeeriti kaitseväelaste palkade diferentseerimine ja 05.05.2005. a käskkirjaga nr 106 riigiteenistujate palkade diferentseerimine kaitseväge juhatajale, kes oma 03.05.2005. a käskkirjaga nr 84 on teatud ametikohtadel teenivatel kaitseväelastel ja riigiteenistujatel ka palgamäära diferentseerinud.

- Mereväe ülem on välja andnud käskkirju, mis tagasiulatuvalt muudavad töötasu suurust. Näiteks tühistati mereväe ülema 19.03.2004. a käskkirjaga nr P/72 kolmekümne viiele ametnikule ja teenistujale lisatasude maksmine tagasiulatuvalt alates 31.12.2003. a. Sama käskkirjaga tühistati viie ametniku lisatasude ja astmepalga diferentseerimine alates 31.01.2004. a ning 28.10.2003. a lõpetati Mereväe Staabi ülemale lisatasu maksmine riigisaladuse ja salastatud teabekandjate töötlemise eest. Audiitoritele antud selgituste kohaselt muudeti käskkirju tagasiulatuvalt, sest avastati, et lisatasude maksmine oli vastuolus kaitseväge juhataja kinnitatud palgajuhendiga.

Palga maksmise osas kohaldatakse avalikele teenistujatele palgaseadust. Palgaseaduse järgi on lisatasud palga osaks.²⁸ Palgaseaduse § 36 näeb ette palgast kinnipidamise alused ja § 37 alusetult makstud summade tagasinõudmise võimaluse. Sätted ei näe ette võimalust palga tagantjärele muutmisel enam makstud palgaosa väljanõudmiseks. Palgaseaduse § 37 lg 2 kohaselt töötaja pangakontole üle kantud summad tagasinõudmisele ei kuulu, v.a juhul, kui maksmise aluseks olid teadvalt valed või võltsitud andmed. Seega ei saa vaatamata käskkirjale tagantjärele lisatasusid tagasi nõuda ja seega ei ole ülal mainitud käskkiri selles osas täidetav. Järelikult oli käsk lisatasude tagasiulatuvalt lõpetamise osas tühine.²⁹ Selline palkade tagasiulatuva vähendamine on vastuolus ka õiguskindluse põhimõttega.

- Mereväes töötas auditi toimumise ajal kaks pearaamatupidajat, kellele oli kehtestatud vale palgaaste.
 - Mereväe ülema 08.04.2003. a käskkirjaga nr P/80 määrati Mereväebaasi staabi rahandusgrupi pearaamatupidaja-grupiülem kõrgemaks ametnikuks ning tema palgaastmeks kehtestati 29. Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse kohaselt oleks maksimaalne palgaaste 26.³⁰
 - Mereväe ülema 14.04.2003. a käskkirjaga nr P/89 nimetati Mereväe Staabi pearaamatupidaja (vanemametnik) palgaastmeks 28. Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seaduse kohaselt oleks maksimaalne palgaaste 26.

Ettepanekud mereväe ülemale

- Töötasualaste käskkirjade muudatused vormistada õigeaegselt ning mitte tagasiulatuva tähtajaga.
- Kehtestada mereväes riigiteenistujatele palgaastmed vastavalt riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadusele.

Tõnis Saar
Direktor II auditiosakonna peakontrolöri ülesannetes

2) Riigiteenistujate 2004. aasta töötasustamise korra kohaselt on ministril lubatud kehtestada riigiteenistujate ameti- ja abiteenistuskohdade diferentseeritud palgamäärad, kohaldades kehtestatud palgamääradest kuni 50% kõrgemaid palgamäärasid ning näidates ära palgamäärade suurendamise põhjused.

²⁸ Palgaseadus, § 2 lg 1

²⁹ Haldusmenetluse seadus, § 63 lg 2 p 5 ja lg 3

³⁰ Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadus, § 6 ja § 10

Lisad

1. Nimekiri õigusaktidest, millele vastavust auditi käigus kontrolliti

Riigieelarve

1. Riigieelarve seadus, §-d 24, 25 ja 29
2. Seadus “2004. aasta riigieelarve”, §-d 1–3

Riigivara

1. Riigivaraseadus, §-d 9–11 ja 13
2. Riigivara võõrandamise kord³¹, p-d 2, 8, 9, 14, 17, 21, 27, 73, 75 ja 76
3. Riigivara kasutusse andmise kord³², p-d 5, 7, 12, 14, 44, 47, 48, 69 ja 70
4. Riigivara kõlbmatuks tunnistamise, mahakandmise ja hävitamise kord³³, p-d 6, 8, 11, 14, 17, 21, 23 ja 24

Personal

1. Avaliku teenistuse seadus, §-d 37, 38, 39, 39¹, 46, 53, 55 ja 131
2. Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadus, §-d 6, 7, 10 ja 11
3. Riigiteenistujate töötasustamine 2004. aastal³⁴ (täies ulatuses)
4. Teenistustlähete kulude hüvitamise ja päevarahade maksmise tingimused, ulatus ja kord³⁵ (täies ulatuses)
5. Puhkusetasu arvutamise kord³⁶ (täies ulatuses)

Riigihanked

1. Riigihangete seadus, §-d 2, 12, 13, 20 ja 21

Spetsiifilised õigusaktid

1. Rahuaaja riigikaitse seadus (vastu võetud 12.06.2002. a)
2. Kaitseväeteenistuse seadus (vastu võetud 14.03.2000. a), sh
 - ametipalk, lisatasud, toetused ja hüvitised (§-d 153–167)
 - töö- ja puhkeaeg, lähetused (§-d 168–175)
 - teenistusalased piirangud (§-d 181–186)
 - varaline vastutus (§-d 187–189)
 - kaitseväeteenistuse staaž (§-d 190–194)

³¹ Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 286

³² Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 285

³³ Vabariigi Valitsuse 01.08.1995. a määrus nr 283

³⁴ Vabariigi Valitsuse 19.12.2003. a määrus nr 342

³⁵ Vabariigi Valitsuse 28.03.2001. a määrus nr 108

³⁶ Vabariigi Valitsuse 23.08.2001. a määrus nr 278

3. Relvaseadus (vastu võetud 13.06. 2001)
4. Kaitseväge sisemäärustik (Vabariigi Valitsuse 14.12.1998. a määrus nr 273)
5. Kaitseväge distsiplinaarmäärustik (Vabariigi Valitsuse 17.12.1999. a määrus nr 388)
6. Kaitseväge struktuur ja paiknemine (Vabariigi Valitsuse 22.05.2002. a määrus nr 172)
7. Kaitseväge ja Kaitseliidu 2004. aasta palgajuhend (kinnitatud Kaitseväge juhataja 04.02.2004. a käskkirjaga nr 22)
8. Kaadrikaitseväelasele toetusena toiduraha ja korteriraha maksmise ulatus ja kord (Vabariigi Valitsuse 30.11.2000. a määrus nr 393)
9. Ajateenija toetuse ulatus ja maksmise kord (Vabariigi Valitsuse 12.06.2001. a määrus nr 194)
10. Kaadrikaitseväelaste teenistuse tasustamine (Vabariigi Valitsuse 13.05.2003. a määrus nr 151)
11. Lisatasu piirang (kaitseministri käskkiri nr 14.02.2003. a nr 36)
12. Kaadrikaitseväelasele tööandja eluruumi andmise kord ja elamispinna suuruse normid (Vabariigi Valitsuse 19.11.2002. a määrus nr 350)
13. Kaadrikaitseväelasele Eestis teenistusalase lähetuse kulude hüvitamise tingimused ja kord (Vabariigi Valitsuse 05.06.2001. a määrus nr 190)
14. Kaitseväelase välisriiki lähetamise kord, välislähetuse tasu ning hüvitiste suurus ja maksmise kord (Vabariigi Valitsuse 18.06.2002. a määrus nr 198)
15. Välislähetuste päevaraha suuruse arvestamise kord kaitseväes ja Kaitseliidus (kaitseväge juhataja 10.06.2003. a käskkiri nr 120)
16. Kaitseväge vormiriietuse esemete kandmise tähtjad ning vormiriietuse maksumuse kompenseerimise ulatus ja kord (kaitseministri 18.06.2001. a määrus nr 17)
17. Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskiri (kinnitatud kaitseministri 03.06.2004. a käskkirjaga nr 140)

Asutusesisesed regulatsioonid

1. Mereväe eelarve eeskirja kinnitamine (kinnitatud mereväe ülema 06.02.2004. a käskkirjaga nr 03)

2. Tabel 1. Andmed staabilaev "Admiral Pitka" mehhanismide töötamise ning kütusekulu kohta 2004. aastal ning 2005. aasta I kvartalis

Kuu	Sõidu- tunnid	Läbitud miilid	Laevamehhanismide töötunnid						Kütuse- kulu (l)
			PM G1	PM G2	PM J	DG G	DG J	Avarii -DG	
Jaanuar						00.45	12.20	00.35	8 000
Veebruar		279,6	39.15	36.40	15.45	30.10	49.30	00.30	33 000
Märts	1.45	0,5	3.30	3.30	1.50	13.50	4.30	00.35	16 100
Aprill	18.15	148,5	23.35	21.05	2.15	7.00	77.25	00.55	29 700
Mai	89.55	410,8	36.57	32.50	43.57	76.00	48.30	00.25	38 100
Juuni	171.00	1952,0	144.58	128.40	49.33	56.00	156.35	00.27	63 119
Juuli			00.55	4.15	3.55	7.55	3.15	00.28	4 100
August	136.45	1152,0	105.00	109.45	3.05	33.40	168.35	00.40	37 185
September	160.20	534,3	69.45	56.40	13.45	8.53	193.34	1.40	31 400
Oktoober	249.10	1565,0	202.30	179.55	1.40	119.17	262.46	00.30	54 500
November	110.00	602,0	40.25	77.40	17.00	34.30	92.05	2.00	37 479
Detsember	2.00	1,0	4.00	4.00	0.00	3.35	3.40	1.10	19 300
Kokku 2004		6645,7	667	652	153	388	1069	9	371 983
2005. a jaanuar			4.00	2.00	3.45	6.45	3.55	00.35	9 400
2005. a veebruar	101,1	1198,0	105.20	78.00	84.10	73.45	75.10	00.30	50 888
2005. a märts	42,2	330,5	7.35	37.00	29.10	56.50	34.15	00.30	21 800

PM G1 – peamasin (mootor); PM G2 – peamasin (mootor); PM J – abimasin (mootor); DGG, DG, avarii-DG – diisलगенерааторид

3. Tabel 2. EML “Admiral Pitka” 2004. aasta keskmine kiirus ja peamasinade keskmine kütusekulu Riigikontrolli arvutuste ja mereväe arvutuste järgi. Koostatud mereväe aruannete järgi.³⁷

Kuu	Läbisõit, miilides	Sõiduaeg, tundides ja minutites	Keskmine kiirus, sõlmedes		Peamasinade keskmine kütuse tunnikulu, liitrites	
			Aruannete põhjal	Mereväe andmetel 25.01.2006	Riigikontrolli arvutuste järgi 07.12.2005	Mereväe arvutuste järgi 25.01.2006
Jaanuar	0	0	–	–	–	–
Veebruar	279,6	0*	–	8–10	225	200
Märts	0,5	1.45	0,3	–	970	25
Aprill	148,5	18.15	8	7–9	400	145
Mai	410,8	89.55	4,6	5–9	233	175
Juuni	1952	171	11,4	6–11	147	145
Juuli	0	0	–	–	170	22
August	1152	136.45	8,5	6–10	104	100
September	534,3	160.2	3,3**	3–6	104	80
Oktoober	1565	249	6,3	4–6	65	85
November	602	110	5,5	6–9	163	145
Detsember	1	2	0,5	–	1100	100
kokku	6645,7	938.43	7,1	X	X	X

* Veebruari keskmist kiirust ei saa leida, sest veebruarikuu aruandesse “Laevamehhanismide töötunnid. Mereväe laevade kütuse ja õli aruanne, EML “Admiral Pitka”” on sõidutunde märgitud 0.

** Ka septembri kiirus ei pruugi olla usaldusväärne, sest septembris on laeva kolm peamasinat töötanud kokku 140 tundi, kuid sõidutundideks on märgitud 160.20 minutit.

³⁷ Täpsustatud tabel on lisatud aruandesse pärast auditit.

Kaitseministri, kaitseväe juhataja ja
Mereväe ülema vastused

KAITSEMINISTEERIUM

Finantsauditi osakond
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 TALLINN

Teie: 21.07.2005 nr OSII-2-7.1/05/1179

Meie: 10.08.2005 nr 1-2-4/5604

Kontrolliaruande eelnõu "Mereväe Staabi raamatupidamise korraldus ja majandustegevus 2004. aastal" kohta

Täname Teid ja kogu auditi meeskonda Kaitseministeeriumi valitsemisalas oleva Mereväe Staabi 2004. aasta majandustegevuse osas kontrolli läbiviimise ja hinnangu andmise eest.

Oleme tutvunud kontrolliaruande eelnõuga "Mereväe Staabi raamatupidamise korraldus ja majandustegevus 2004. aastal" kohta ning esitame järgnevalt oma arvamuse kontrolliaruande eelnõus kaitseministrile nimetatud ettepanekute suhtes.

Kaitseminister on Teie poolt tehtud ettepanekute osas järgmisel seisukohal:

- Maa on Mereväe bilanssi üle antud kaitseministri 21.08.2001 käskkirjaga nr 321 p 5 100678 m², katastritunnus 78408:801:0780, riigivara registri nr 01004429.
- Eesti Mereväebaasile kingitud maatüki juriidiline staatus ei ole selgunud ning seepärast ei ole Kaitseministeeriumil võimalik vara arvele võtta riigivarana.
- Taotlus Rahandusministeeriumile Mereväebaasi lagunenud hoonete ja rajatiste mahakandmiseks on koostatud 02.08.2005.
- Kaitseministeerium on seisukohal, et Teie ettepanek kaaluda Eesti Mereväele kingitud antiikse hõbedase kohvi-teeserviisi eksponeerimist Laidoneri majamuuseumis, on asjakohane ning teema on olnud läbirääkimisel. Laidoneri majamuuseumis antud hetkel puuduvad vastavad tingimused serviisi välja panemiseks.
- Kaitseministeerium nõustub Teie poolt tehtud ettepanekuga töötada välja valitsemisalas kehtiv eeskiri, mis reguleeriks täpselt, kellega ja millistel tingimustel sõlmitakse materiaalse vastutuse lepinguid.

KM 144526

- Kaitseministeerium nõustub Teie ettepanekuga, et riigivara registrile esitatakse õiged andmed õigeaegselt. Kaitseministeerium peab vajalikuks tõhustada kontrolli Mereväe Staabis riigivara registreerimise ja vara riigivara registrist väljaarvamise üle.

Lugupidamisega

Jaak Jõerüüt
Minister

Lauri Almann
Kantsler

Helena Valdmaa
7170066

KAITSEVÄE JUHATAJA

Hr Mihkel Oviir
Riigikontroll

05.08.2005 nr SAO-9.4-5/11387

*Kontrolliaruande eelnõu "Mereväe Staabi
raamatupidamise korraldus ja majandustegevus
2004. aastal"*

Austatud härra Oviir

Täname Teid kontrolliaruande eelnõu "Mereväe Staabi raamatupidamise korraldus ja majandustegevus 2004. aastal" edastamise eest.

Alljärgnevalt esitame kaitseväge juhataja seisukohad esitatud ettepanekute osas.

1. Selgitada ametkondliku juurdluse käigus välja
 - miks laeval "Admiral Pitka" ilmnesid kütuse mahakandmisel märkimisväärsed mittevastavused laeva läbisõidule ning laevamootorite tööajale,
 - kas riigile on sellega tekitatud ka kahju.

Nõustume vajadusega läbi viia ametkondlik juurdlus ja teatame, et vastavasisuline korraldus on kaitseväge juhataja poolt mereväe ülemale antud.

2. Tellida ehitusjärelvalve firmalt ekspertiis eesmärgiga selgitada välja, kas pesemisruumi, puhkeruumi ja leiliruumi (saun) ehitustööde mahud laeval "Admiral Pitka" olid vastavuses makstud summadega.

21.07.2005. a esitas OÜ Hamarte Ekspert Mereväebaasi ülemale hinnapakkumise ekspertiisi läbiviimiseks sõjalaeval "Admiral Pitka" teostatud sauna ehitustööde kohta.

003791

KVJ

Ekspertiis hõlmab:

- ehitustööde kohta käiva dokumentatsiooni läbivaatust ja analüüsi,
- objekti kohapealset ülevaatust,
- eksperthinnangut ehitustööde tegelike mahtude ja dokumenteeritud mahtude vastavuse kohta,
- hinnangut ehitustööde kvaliteedi normdokumentidele vastavuse kohta,
- ekspertiisi aruande koostamist.

Töö läbiviimise orienteeruvaks ajaks on augustikuu 2.-3. nädal.

Eeltoodud ettepanekute täitmise tulemustest informeerime Riigikontrolli.

Lugupidamisega

Tarmo Kõuts
viitseadmiral

MEREVÄE ÜLEM

Hr Tõnis Saar
Direktor peakontrolööri ülesannetes
II auditiosakond

Teie: 21.07.2005 nr OSII-2-7.1/05/1180

Meie: 08.08.2005 nr MeVS-9.1-3/11392

*Mereväe Staabi kommentaarid
Riigikontrolli kontrolliaruande eelnõu kohta*

Riigikontroll on juhtinud kontrolliaruandes Mereväe Staabi ülema tähelepanu mitmetele puudustele ja teinud rea ettepanekuid olukorra parandamiseks, mida arvesse võetakse ja rakendatakse.

Käesoleval hetkel on Mereväe Staabis sisse viidud või viimisel järgmised muudatused:

1. Väikevahendina arvel olnud hooned ja rajatised: abihoone soetusmaksumusega 6000 krooni, kai- ja teenindushoone soetusmaksumusega 6000 krooni, prožektori mast nr 1 soetusmaksumusega 8500 krooni, prožektori mast nr 2 soetusmaksumusega 9000 krooni ning prožektori mast nr 3 soetusmaksumusega 8500 krooni on mereväe raamatupidamises põhivarana arvele võetud 31. juuli 2005 seisuga (punkt 1.2.1.1. Maa, hooned ja rajatised).
2. Mereväe Staabi arvel olevate täiesti lagunenenud hoonete ja rajatiste mahakandmiseks on saadetud mereväe ülema poolt taotlus Kaitsejõudude Peastaabi ülemale Kaitseministeeriumile edastamiseks 08.08.2005 nr MeVS-4.1-4/11164.
3. Järelepärimisele konteiner-katlamaja (soetusmaksumusega 1 019 300 krooni) kohta saime Kaitseministeeriumist vastuse, et seda ei kanta riigivara registrisse kuna tegemist on teisaldatava ehitisega ja nimetatud registrist puudub "Riigivara registri klassifikaator (ehitiste liigid, otstarve ja kasutusala)" vastav tunnus (punkt 1.2.1.3. Vara arvestamine riigivara registris).
4. Mahakantud ja vales soetusmaksumuses näidatud põhivara ning põhivara parendustööde kohta vastavasisulised teatised on edastatud 20. juulil 2005 Kaitseministeeriumile nr MeVB-8.2-1/1945, 1946 ja 1947 (koopiad lisatud) (punkt 1.2.1.3 Vara arvestamine riigivara registris).
5. Mereväe Staabi raamatupidamise sise-eeskiri on kinnitatud mereväe ülema poolt 08.08.2005 käsuga nr 10 (koopia lisatud).
6. Koostatud on kasutuskõlbmatute hoonete ja rajatiste mahakandmise nimekiri riigivaraseaduse § 4 lg 1 p 6 alusel. Taotlus esitatakse 08.08.2005 Kaitseministeeriumile läbi Kaitsejõudude Peastaabi ülema.

Mereväe ülema 08.08.2005 käsuga nr T/33 on moodustatud komisjon, kes hindab null-väärtusega arvele võetud relvastust ja vara. Relvastus saabus koos laevadega Saksamaalt ja Taanist. Arvele võeti laevad tervikvarana, eraldi ei hinnatud relvastust ja muud laeva juurde kuuluvat varustust (punkt 1.2.1.2 Muu põhivara ja väikevahendid).

7. 1. septembriks 2005 oleme valmis teostama kütusekulu kontrolli üks kord kvartalis või esimesel võimalusel laeva saabudes. Alustatud on protseduuride ja eeskirjade väljatöötamisega, mille alusel laeva peamehaanik on kohustatud esitama aruande iga kuu viimasel päeval (sisaldades masinate ja katelde töötundide arvu, saadud kütuse kogust, kulutatud kütuse koguse ja kütuse jäägi, mis asub laevas). Vastav formaat on mereväes välja töötatud (tabelina) ja antakse kütuseallohvitserile, kes koostab koondtabeli ja saadab selle Logistikakeskusele. Iga laeva kohta peetakse eraldi arvestust tangitud ja kulutatud kütuse üle.

Laevadele planeeritakse kütuse kulu aasta lõikes õppusteks ettenähtud merepäevade arvu järgi. Vastavad summad kajastuvad eelarves (punkt 1.3.1.2 Laevade kütus).

8. Vastavalt kaitseväge juhataja 06.07.2005 käskkirjale nr 143 "Hangete korraldamise kord" juhendi alusel määratakse vastutavad isikud hangete läbiviimiseks mereväes. Hetkel töötatakse Mereväebaasis välja täiendavad juhendid ja eeskirjad, mis kehtivad mereväe siseselt (punkt 2.1 Riigihanked).

9. Mereväe Staabi personaliosakond (N1) valmistab ette lähetusesildised üksuste (Mereväebaas ja Miinilaevade Divisjon) poolt esitatud : lähetustaotluste alusel, kontrollides eelnevalt lähetustingimusi.

Kaitseväge juhataja 30.09.2004 käskkiri nr 690P alusel lähetati miinijahtija "Sulev" meeskond Soome Vabariiki (põhjuseks laeva dokkimine) päevaraha määraga 100% (taotles MLDiv ülem). 100% päevaraha määratakse juhul, kui toitlustamist ei tagata või ei kompenseerita. Sellekohase info sai N1 ülem, kes andis loa panna see taotlusesse. N1-le ei olnud teada, et SRC Laevaremont OÜ on mereväele esitatavasse arvesse sisse arvanud ka meeskonna toitlustamise kulud summas 15793.- krooni ning sellest tulenevalt ei saanud N1 teha korrekture N1 pädevuses oleva päevaraha määra ulatuse määramisse. Kui sellekohase info sai muu allüksus, siis oleks sellest tulnud teha ka vastavalt teavitada asjakohaseid isikuid (punkt 1.3.2 Lähetuskulud).

Mereväe ülema 19.03.2004 käskkirjaga nr P/72 lõpetatakse tagasiulatuvalt lisatasude maksmine ametnikele ja teenistujatele alates 31.12.2003, sellega tühistati viiel ametnikul astmepalga diferentseerimine ja lisatasu maksmine alates 31.01.2004 ning 28.10.2003 lõpetati Mereväe Staabi ülemale lisatasu maksmine riigisaladuse ja salastatud teabekandjate töötlemise eest. Antud muudatuse põhjuseks oli tekkinud vastuolu kaitseväge juhataja poolt kinnitatud palgajuhendiga, mis fikseerib lisatasude maksmise eelarveaastaks. N1 poolne eksimuse oli jätta lisatasu määramise käskkirjas fikseerimata lisatasu määramise perioodi lõpp ning seejärel valmistada ette käskkiri, teadmata, et see on õigustühine. Rahandusgrupi eksimuseks oli väljamakstud lisatasu tagasiarvestamine ehk siis väljanõudmine (punkt 2.2 Töötasukulud).

10. Mereväe Staabi finantsisti ja Mereväebaasi rahandusgrupi ülematele palgaastmete kinnitamisest ja määramisest on N1 andnud Riigikontrollile kirjaliku seletuse 06.04.2005 kirjaga nr MeVS-8.1-3/5752 (koopia lisatud) (punkt 2.2 Töötasukulud).

Ivo Värk

vanemleitnant

Mereväe Staabi operatiiv- ja planeerimisosakonna

planeerimisjaoskonna ülem

mereväe ülema ülesannetes

KAITSEVÄE JUHATAJA

Hr Mihkel Oviir
Riigikontrolör

02.09.2005 nr SAO-9.1-5/11387

Mereväe Staabi majandustegevus 2004. aastal

Riigikontrolli kontrolliakti "Mereväe Staabi raamatupidamise korraldus ja majandustegevus 2004. aastal" tulemustest lähtuvalt anti 29.08.2005. a välja kaitseväge juhataja käskkiri nr 180. millega moodustati komisjon tuvastamaks Miinilaevade Divisjoni staabi- ja varustuslaeval "Admiral Pitka" ilmnunud kütuse mahakandmise mittevastavuse asjaolud.

Riigikontrollile 05.08.2005. a saadetud kirja nr SAO-9.1-5/11387 alusel ja komisjoni töö tulemustest lähtuvalt esitame seisukohad kontrolliaktis väljatoodud puuduste osas.

Staabi- ja varustuslaeval "Admiral Pitka" kütuse mahakandmise mittevastavuse asjaolude uurimisel ilmnis, et auditi läbiviimisel ei ole Riigikontroll arvestanud "Admiral Pitka" katelde kütusekulu.

Laeva tootjatehase andmetel on uue katla korral kütusekulu kuni 82,4 liitrit tunnis. Katelde töötunnid kajastatakse "Admiral Pitka" masinaraamatutes. Näiteks 2004. aasta detsembrikuu osas on laeva masinaraamatus kajastatud 247 katla töötundi. Antud töötunde riigikontrolli audiitorid ei arvestanud. Analüüsides maha kantud kütuse koguseid, leidis komisjon, et ainuüksi katla kütusekulu oleks võinud tehase normide järgi olla detsembris 2004 20 435.2 liitrit, millele lisandub peamasinat ja generaatorite kütusekulu. Detsembris on maha kantud 19 300 liitrit. Samas tuleb detsembrikuu osas arvestada ka seda, et ajal, mil laev oli remonttööde teostamiseks veest välja tõstetuna dokis, elasid laevas sees inimesed ja laeva köeti kõnealuste kateldeg. Remonttööde sisuks oli laeva korpuse vahetus, mistõttu oli laeva vasak külg avatud.

Fakt, et laev oli veest väljas, suurendas oluliselt katelde kütusekulu. Laeva tootjatehase kütusenormid on antud arvestusega, et laev on plusskraadises vees. Antud juhul oli laev tõstetud paarikümnekraadise külma kätte ning see suurendas kütusekulu oluliselt.

Kütuse koondkuluaruandes ei kajastata katelde töötunde eraldi ning kogu kulunud kütus summeeritakse, kuna tegemist on ühtse kütusesüsteemiga. Katla töötunde kajastatakse laeva masinaraamatutes. Katlad on automaatsed s.t käivituvad automaatselt temperatuuri langemisel teatud temperatuurini. Kuna katelde töötundide loendurid ei tööta, on läbi viidud "Admiral Pitka" katelde töötundide osas statistilised arvestused, millede tulemusel leiti katla keskmiseks töötundide arvaks ööpäevas 8 tundi. Antud arvestustest lähtuvalt märgitakse masinaraamatutesse ka antud töötundide arv.

Ühegi kuu osas, mis kontrolliaruande aktis on välja toodud kui liigse kütusekuluga kuu, ei ületa mahakantud kütuse kogus tehase poolt antud norme. Oluline on siinkohal aga, et normid on antud uuele katlale. "Admiral Pitka" ehitusaastaks on aga 1975.

Olles analüüsinud dokumentatsiooni ning kuulanud ära asjaosaliste selgitused, leidis komisjon, et kütuse vargus ei ole võimalik, kuna laev on mitmekordse valve all ning kütuse laevalt väljatoomine on tehniliselt keerukas. Laeva tankimisel rakendatavad kontrolliprotseduurid on komisjoni seisukoha järgi piisavad vältimaks võimalikku vargust laeva tankimise käigus.

Riigikontrolli audiitoritele on esitatud kogu dokumentatsioon kajastamiseks kütuse kulu kateldele. Samuti on edastatud laeva tootjatehase kütuse kulunormid.

Kuna mereväes ei ole kehtestatud ühtseid kütusekulu dokumenteerimise aluseid on komisjon teinud ettepaneku anda välja kord reguleerimaks kütuse mõõtmist, mahakandmist, tankimist ja aruandlust rakendamaks paremaid sisekontrollisüsteeme kogu mereväe ulatuses ühtsetel alustel.

Lisaks eelpool toodule tahaksime välja tuua järgmised Riigikontrolli kontrolliaruandes välja toodud mittevastavused:

Vastavalt Mereväe Staabi tagalaülema vanemleitnant Roman Lukase ning staabi- ja varustuslaeva "Admiral Pitka" laevakomandör vanemleitnant Jüri Saska ütlustele ei ole neid audiitorite poolt intervjuueeritud. Roman Lukas ei viibinud auditi läbiviimise ajal Eestis ning Jüri Saska viis läbi vaid ekskursiooni, tutvustamaks audiitoritele laeva.

Auditi iseloomustus

Oleme seisukohal, et Teie väide, justkui ei oleks viimaste aastate jooksul Kaitsejõudude Peastaap Mereväe Staabis korraldanud staabi majandustegevuse auditeid, ei ole korrektne.

Kaitseväejuhataja 19.07.2002. a käskkirjaga nr 276 moodustati kütuse- ja määrdeainete revisjonikomisjon, mille ülesandeks oli viia läbi kütuse- ja määrdeainete revisjon mereväes. Revisjoni käigus kontrolliti perioodil 2001-2002. a kütuse- ja määrdeainete hankimist, eraldamist, käsutamist ning kasutamise kajastamist dokumentides (sh laevade logiraamatutes).

Kaitseväe juhataja 21.10.2003. a käskkirjaga nr 226 tehti Kaitsejõudude Peastaabi siseauditiosakonnale ülesandeks viia läbi siseaudit teemal "Riigihanked mereväes perioodil 01.01.2001 kuni 01.11.2003".

Peatükk 1.3.1.3. Laevade remont Ehitusjärelvalve

Oleme seisukohal, et puuduseks ei saa pidada olukorda, kus "Admiral Pitka" korpuse värvimise ettevalmistustööde maksumuseks kujunes planeeritud 777 600 krooni asemel 229 000 krooni. Leiame, et Riigikontrollil ei ole alust väita, et kulude vähendamisega on kaasnenud läbiviidud tööde kvaliteedi langus. Laeva ülevaatamisel enne laeva värvimistööde algust osalesid mereväe vastava eriala spetsialistid ning ühise otsusena

leiti, et kogu laev ei vaja värvimist, kuna kahjustada on saanud laeval vaid allpool veepiiri olev välispind.

Pesuruumi, puhkeruumi ja leiliruumi ehitus.

Mereväe staap lähtus antud hanke osas põhimõttest, et tegemist on ehitusega mitte teenusega. Mereväe staap lähtus Rahandusministri 01.11.2002 määrusest nr 124, millega kehtestati ühtne riigihangete objektide klassifikatsioon, kus toodi välja erinevad ehitusena käsitletavad hanked. Antud loetelus on toodud ka tööd, mida "Admiral Pitkal" tehti. Hanke läbiviimise ajal ei nõudnud riigihangete seadus tulenevalt riigihanke piirist riigihanke läbiviimist.

Tööde vastuvõtuaktide juures on toodud detailne tööde kirjeldus koos iga osa maksumusega. Lõpliku tööde üleandmise-vastuvõtmise akti ei koostatud, kuna vastavat sätet ei sisaldunud sõlmitud lepingus. Tööde vastuvõtmise ajaks loeti viimase etapi vastuvõtmise hetke.

Ehituskulud on küll suured, kuid siinkohal tuleb arvestada tööde iseloomu. Töid teostati nii dokis kui merel olles ning laevaehituses nõutavad materjalid on kõrgema maksumusega kui tavaehituses kasutatavad materjalid. Tegemist ei ole tavapärase ehitustööga. Mereväe staabi poolt OÜ Hamarte Ekspert'lt tellitud ekspertiisi esialgsele tulemuste kohaselt on ehitustööde eest tasutud vastavalt kasutatud materjalidele ning teostatud tööde mahule. Kirjalik ekspertiisiakt valmib septembri keskel.

Eeltoodud asjaoludest lähtuvalt ja Siseauditi Hea Tava punkti 6.6 alusel teeme Riigikontrollile ettepaneku parandada kinnitatud auditi lõpparuandest leitud faktivead, vormistada parandused kirjalikult aktiga "Lõpparuande vea parandamine" ning teavitada sellest avalikkust. Vajadusel oleme valmis esitama vajalikud materjalid. Staabi- ja varustuslaeva "Admiral Pitka" näol on tegemist NATO sõjalaevastikku kuuluva laevaga, mille ülesandeks on teiste operatsioonil või õppusel osalevate laevade varustamise tagamine merel vajaminevaga. Kuna Eesti kaitsevägi ja sellega seonduv on tulenevalt kuulumisest NATO'sse välispartnerite tähelepanu all, kahjustab ebatõeste faktide esitamine nii Eesti kaitseväge kui kogu riigi mainet nii riigi siseselt kui välispartnerite silmis.

Lugupidamisega

Tarmo Kõuts
viitseadmiral

Siiri Eerma 717 1081

Viitseadmiral Tarmo Kõuts
Kaitseväge juhataja
Kaitsejõudude Peastaap

Teie 02.09.2005 nr SAO-9.1-5/11387

Meie 24.05.2006 nr OSII-2-7.1/06/1300-5

RIIGIKONTROLL

Riigikontrolli aruandest “Mereväe Staabi majandustegevus 2004. aastal”

Austatud härra Kõuts

Oma 02.09.2005. a kirjas väitsite, et Riigikontrolli aruandes “Mereväe Staabi majandustegevus 2004. aastal” esinevad puudused. On kahetsusväärne, et mõnesid kirjas esitatud argumente ja väidetavaid puudusi ei toonud merevägi välja auditi ajal, vaid alles pärast kaitseväge juhataja 29.08.2005. a käskkirjaga nr 180 moodustatud kaitseväge komisjoni töö tulemusi. Mereväe-poolne kohene tähelepanu juhtimine faktivigadele oleks märkimisväärselt vähendanud aega ja ressursse, mida mõlemad osapooled on hiljem kulutanud olukorra selgitamiseks.

Teie kirjast tulenevalt sooritas Riigikontroll täiendavaid kontrollitoiminguid ja kohtus kaitseväge esindajatega, et selgitada toodud väidete põhjendatust. Järgnevalt esitab Riigikontroll oma seisukohad küsimustes, millele Te oma kirjas tähelepanu juhtisite.

1. Staabilaev “Admiral Pitka” kütusekulud

Riigikontroll väitis oma aruandes, et staabi- ja varustuslaeval “Admiral Pitka” tuvastasid Riigikontrolli audiitorid 2004. aasta jooksul kütuse keskmise tunnikulu suured kõikumised, mille kohta merevägi ei suutnud audiitoritele anda auditi käigus rahuldavat selgitust. Riigikontrolli hinnangul olid maha kantud kütusekogused märgatavalt suuremad, kui laeva läbisõit ja laevamootorite tööaeg lubanuks eeldada. Juhime ka tähelepanu sellele, et Riigikontroll ei ole kordagi väitnud, et kütust on varastatud.

Nii Riigikontroll kui ka kaitseväge komisjon olid ühel meelel selles, et sisekontrollisüsteem laevade kütuse mahakandmisel oli puudulik. Kaitseväge juhataja loodud komisjoni ülejäänud seisukohad olid kokkuvõtlikult järgmised: Riigikontroll ei võtnud arvesse “Admiral Pitka” katelde kütusekulu, mis tootjatehase andmetel olevat kuni 82,4 liitrit tunnis. Kuna katla töötundide loendurid ei töötanud, oli tehtud statistiline arvestus, mille tulemusel leiti, et katel töötab keskmiselt 8 tundi ööpäevas. Seega võis komisjoni arvates ainuüksi katla kütusekulu olla 2004. a detsembris tehase normide järgi 20 435,2 liitrit. Ühegi kuu osas, mis kontrolliaruandes olid välja toodud kui liigse kütusekuluga kuud, ei ületanud maha kantud kütuse kogused tehase antud norme. Oluline on seejuures, et normid on antud uuele katlale, “Admiral Pitka” ehitusaastaks on aga 1975, mistõttu need normid võiksid olla veel suuremad. Kaitseväge komisjoni töö tulemusena sai Riigikontroll ka teada, et “Admiral Pitka” 2004. a masinapävaraamatud (s.t algdokumentatsioon) jaanuarist kuni oktoobrini on kadunud. Masinapävaraamatute kadumise kohta algatas Mereväe Staabi sisejuurdluste ja süüdlasi on karistatud.

1.1. Katla tegelikke kütusekulusid komisjon välja ei selgitanud

Komisjon esitab faktina, et katla kütusekulu on kuni 82,4 liitrit tunnis ja katla keskmine tööaeg on 8 tundi ööpäevas. Nii 2005. a märtsis-aprillis toimunud auditi käigus kui ka 01.06.2005. a e-kirjaga

saadetud auditiaruande eelnõu mustandi kommentaarides esitati Riigikontrollile mitmesuguseid andmeid katla kütusekulu kohta, mis kõikusid vahemikus 10,6–140 liitrit tunnis. Tootjatehase tehnilises passis on toodud andmed, et katel võtab ühe düüsiiga töötades kuni 30 ja kahe düüsiiga töötades kuni 140 liitrit tunnis. Kogust 82,4 liitrit (ehk 70 kg) tehnilises passis otseselt ei mainita (s.t see jääb vahemikku 30–140 liitrit). 25.10.2005. a toimunud kohtumisel kaitseväe esindajatega ei suudetud anda Riigikontrollile veenvat vastust, miks võeti oma arvestuse aluseks just 82,4, aga mitte mingi muu suurus. Komisjoni esimehe Siiri Eerma sõnul võeti see number, kuna komisjonil oli mingit numbrit aluseks vaja. Kontrollitoiminguid selle koguse tegelikele kuludele vastavuse kindlakstegemiseks komisjon ei sooritanud. 11.05.2006. a väljendas vanemleitnant Kalle Tiitsar seisukohta, et katla seadmete tehnilist häälestust arvesse võttes oli 2004. aastal 82,4 liitrit maksimaalne kütuse tunnikulu.

Samuti ei saanud Riigikontroll selgust, kuidas leiti katla töötamise keskmine tööaeg 8 tundi. Mereväe esindajate kinnitusel ei ole seda arvestust dokumenteeritud, laeva endise peamehhaaniku V. Marovi sõnul tegi arvestuse abiseadmete mehhaanik, kes olevat ühel kuul jälginud, kui kaua katel töötab ning hiljem täpsustanud seda vaatlustega muudel kuudel. Milliste kuude kohta arvestus tehti, ei osatud vastata. Komisjon selle keskmise tööaja usaldusväärsuse kindlakstegemiseks kontrollitoiminguid ei teinud ja aktsepteeris täielikult mereväe esindajate selgitusi ilma neid üle kontrollimata, sest nende kinnitusel ei näinud nad põhjust selgituste paikapidavuses kahelda.

Laeva “Admiral Pitka” kütusekulu aruannete analüüsi põhjal on Riigikontroll seisukohal, et katla kütusekulu kõikumise piire näitavad kõige täpsemalt 2004. a jaanuar ja juuli, sest nendel kuudel laev ei sõitnud ning laeva peamasinad ja diisलगeneraatorid töötasid vaid paarkümmend tundi. Jaanuari põhjal nähtub, et talvel (jaanuari keskmine temperatuur oli ilmajaama andmetel Tallinnas –6,4 kraadi) võtab katel ca 7000 – 7500 liitrit ja suvel kuni 3000 liitrit kütust kuus, mis on märgatavalt vähem kui komisjoni poolt aktsepteeritav 20 435,2 liitrit. Mereväe 25.01.2006. a saadetud tabelgraafik kinnitab seda Riigikontrolli seisukohta.

1.2. On kaheldav, et detsembris kulutas katel 2,4 korda tavalisest talvekuust enam

Detsembrikuu kütusekulu oli 19 300 liitrit, millest põhiosa kulus katlale, sest laev sõitis vaid 1 miili ja muud masinad töötasid vaid ca 6 tundi. Detsembrikuu suurt kütusekulu põhjendab komisjon sellega, et laev oli detsembris remonditööde tegemiseks dokis, mistõttu merest välja tõstetud laev sattus plusskraadides veest paarikümnekraadise külma kätte, mis suurendas oluliselt kütusekulu. Kütusekulu suurendas ka asjaolu, et laeva vasak külj oli korpuse plaatide vahetamiseks avatud.

Riigikontrolli hinnangul ei ole see põhjendus täielikult aktsepteeritav. Logiraamatu kohaselt viibis laev dokis ajavahemikul 02.12.–16.12.2004 (seega vaid pool kuud) ning laeva logiraamatu (kus on 6 korda ööpäevas näidatud õhu- ja veetemperatuur) kohaselt oli õhutemperatuur ajavahemikul 02.12.–16.12 tegelikult põhiliselt plussis (kõikudes vahemikus – 2 °C kuni +7 °C, vaid 03.12 ja 04.12 oli see viiel mõõtmisel alla nulli). Ka Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi kinnitusel oli õhutemperatuur 2004. a detsembris Tallinnas valdavalt plussis. Järelikult argument, et “laev oli tõstetud paarikümnekraadise külma kätte ning see suurendas kütusekulu oluliselt”, ei ole põhjendatud.

Kuna detsember oli märgatavalt soojem kuu kui jaanuar, siis võis detsembri suurt katla kütusekulu põhjustada peamise asjaoluna laeva poordi avamine plaatide vahetamiseks ca 40 m² ulatuses. Logiraamatu andmetel algasid keevitustööd 04.12. ja kestsid kuus päeva, masina-päevaraamatu andmetel toimusid keevitustööd ka 15.12. Seega võis poord olla avatud 12 päeval (04.12–15.12), kui toimusid keevitustööd, ning sel ajal oli õhutemperatuur vahemikus 0 kuni +7 °C. Järelikult pidi ülejäänud 19 päeval katla kütusekulu olema ligikaudu samal tasemel kui muudel talvekuudel ehk ca 4 500 liitrit (19/31 x 7500 liitrit). Ülejäänud 12 päeval, kui külj oli mingis ulatuses avatud, võisid katla kütusekulud tõesti olla suuremad, kuid on kaheldav, kas selle ajaga kulus kolm korda rohkem (ca 13 500 liitrit) kütust.

1.3. Kaitseväe komisjon ja Riigikontroll lähtusid oma arvamuses erinevatest kriteeriumidest

Väites, et mahakantud kütusekogused staabilaeval “Admiral Pitka” olid märgatavalt suuremad, kui võiks eeldada, lähtudes laeva läbisõidust ja laevamootorite tööajast, tugines Riigikontroll asjaolule, et laeva masinate keskmised kütusekulud kõikusid üksikute kuude kaupa suurel määral. Üksikute kuude ja kogu aasta kütusekulud kaitseväge komisjon enda kinnitusel aga ei analüüsinud (analüüsi üksnes detsembrikuu kütusekulud). Kaitseväge komisjon võrdles tegelikke kütusekulud laeva peamasinatega, diisलगенерааторите ja katla valmistajatehase poolsete kütuse kulunormidega (nn tehnilised kulunormid). Kuna tegelik kütusekulu mahtus valmistajatehase etteantud normide piiresse, siis komisjon probleeme ei näinud ning seadis kahtluse alla Riigikontrolli järeldused. Seega lähtusid komisjon ja Riigikontroll oma arvamuse kujundamisel erinevatest hindamisalustest ja jõudsid seetõttu erinevate tulemusteni.

Komisjon aktsepteeris hindamise alusena täielikult mereväe esitatud laeva peamasinatega ja diisलगенерааторите kütuse tehnilisi kulunorme, ilma et oleks analüüsinud ülalnimetatud normide kooskõla tegelike kütusekuludega. Komisjon väidab, et võttes arvesse laeva vanust, peaksid nimetatud normid olema veel suuremad. Riigikontroll ei ole vaidlustanud tehnilisi kulunorme ja möönab, et enamikul kuudel mahub kulu nende normide piiresse. Kuid Riigikontrolli täiendav analüüs, mis lähtub kuluaruannetes näidatud mehhanismide tegelikest töötundidest, näitab seda, et tehnilised kulunormid on märgatavalt suuremad tegelikest kuludest (vt p 1.4), ja seetõttu ei saa neid kasutada selleks, et hinnata, kas tegelikud kütusekulud on ülemäära suured või mitte. Riigikontroll ei nõustu komisjoni aruandes väljendatud seisukohaga, et kui kütusekulu mahub tegelikust kulust kaks kuni kolm korda kõrgemate normide piiresse, on kõik korras.

1.4. Mereväe esitatud andmetele tuginedes väidab Riigikontroll, et kütusekulu kõikumised ei ole loogilised

02.06.2005. a toimusid auditi aruande eelnõu mustandi läbirääkimised, milleks merevägi esitas Riigikontrollile oma e-kirjaga saadetud kommentaarid. Selles selgitas laeva endine peamehhaanik V. Marov muu hulgas tabelite kujul viie kuu kütusekulude kõikumisi. Kui Riigikontroll juhtis tähelepanu mitmetele küsitavustele tabelites, palusid mereväe esindajad Riigikontrollil esitatud selgitusi aruandes mitte arvestada. Seega tuginesid Riigikontrolli kontrolliaruanne ja järeldused täielikult vaid mereväe antud ütlustele ning olid nendega kahel korral (02.06. ja 06.06.2005. a toimus kohtumine Mereväebaasi ülema I. Kukkuriga) suuliselt kooskõlastatud. Ka kontrolliaruande eelnõule saadetud mereväe ülema 08.08.2005. a vastuskirjas ei vaidlustatud kontrolliaruande seisukohti ega toodud välja hilisemaid vastuargumente kütusekulude kohta.

Auditi käigus ei võtnud Riigikontroll keskmiste kütusekulude leidmisel arvesse katla töötunde, sest ei olnud võimalik kindlaks määrata, kui kaua katel mingil kuul on töötanud, ja neid tunde ei olnud ka laevamehhanismide tööaja aruannetes näidatud. Seetõttu olid Riigikontrolli arvestused mõnevõrra ebatäpsed. Kuid nii auditi käigus kui ka hilisemal analüüsil jäid Riigikontrollile arusaamatuks pigem peamasinatega keskmiste kütusekulude kõikumised erinevatel kuudel, sest need ei olnud täielikult selgitatavad ilmastiku, läbisõidu, kiiruse, sõidurežiimi, süvise jm kütusekulu suurust mõjutavate teguritega.

Hilisemad arvestused tegi Riigikontroll eraldi kõigi mehhanismide kaupa. Riigikontroll võrdles peamasinatega keskmist kütusekulu üksikutel kuudel ning esimesel ja teisel poolaastal kokku, elimineerides sealjuures katla ja diisलगенерааторите mõju. Analüüsi tulemusel selgus, et 2004. a jooksul kõikus peamasinatega kütuse keskmine tunnikulu Riigikontrolli arvestuste kohaselt vahemikus 65–970 liitrit tunnis. Näiteks märtsis sõitis laev vaid 0,5 miili kiirusega 0,3 sõlme ja peamasinatega keskmine kütusekulu oli 970 liitrit tunnis, aprillis sõitis laev 148,5 miili keskmise kiirusega 8 sõlme ja peamasinatega keskmine kütusekulu oli 400 liitrit tunnis, novembris sõitis laev 602 miili kiirusega 5,5 sõlme ja peamasinatega keskmine kütusekulu oli 163 liitrit tunnis, samas kui näiteks oktoobris sõitis laev 1565 miili keskmise kiirusega 6,3 sõlme ja peamasinatega keskmine kütusekulu oli vaid 65 liitrit tunnis (täpsemalt vt tabel 1). Näiteks töötasid nii oktoobris kui ka novembris pidevalt koos kaks peamasinat, s.t kuud on suhteliselt sarnased, aga aeglasemalt sõites oli laev kulutanud rohkem kütust.

Riigikontroll saatis 07.12.2005. a kaitseväge siseaudiitori kaudu Mereväe Staabile oma kütusekulu analüüsid koos selgituste ja küsimustega. Mereväe Staap saatis 25.01.2006. a Riigikontrollile oma vastused ja kommentaarid (nn tabelgraafiku) Riigikontrolli analüüside kohta, kus on ära toodud üksikute agregaatide kütusekulu kuude kaupa. Vastusest selguvad järgmised mereväe seisukohad:

- Katla kütusekulu kõigub vahemikus 3600–7500 l kuus (v.a detsember).
- Peamasinate kütusekulu jääb kuudel, kui laev sõitis, vahemikku 80–200 liitrit tunnis.

2005. a septembris Kaitsejõudude Peastaabis toimunud pressikonverentsil esitles Mereväe Staabi tagalaosakonna vanemohvitser K. Tiitsar “Admiral Pitka” valmistajatehase kütuse kulunorme (tehnilised kulunormid), mis on järgmised: ökonoomse sõidu korral suvel ja talvel võtavad peamasinad 250 l/h, talvel jääoludes ja suvel vabamerel 350 l/h; katel võtab suvel 35–40 l/h (ehk koguseliselt 8-tunnise päevase tööaja puhul kuus kokku ca 8500–9800 liitrit) ja talvel 60–70 l/h (koguseliselt 14 700–17 000 liitrit).

Seega aktsepteerib merevägi Riigikontrolli hinnangut katla ja peamasinate kütusekulude suuruse kohta: võrreldes eeltoodud andmeid, selgub, et katla kuu kütusekulu on ligi 3 korda väiksem kui tehnilised kulunormid ning peamasinate keskmine tunnikulu on 2–3 korda väiksem kui esitatud kulunormid ökonoomse ja raskendatud tingimustes sõidu korral.

Võrreldes V. Marovi auditi käigus antud selgitustega, olid 25.01.2006. a esitatud tabelis ka mitmed märgatavad erinevused: näiteks märtsikuus oli peamasinate keskmiseks kütusekuluks auditi käigus märgitud 225 l/h, kogukuluks 2024 liitrit ja katla kütusekuluks 12 934 liitrit, tabelgraafikus olid vastavad näitajad vaid 25 l/h, 250 liitrit ja 7400 liitrit. Riigikontrollil tekkis täiendavaid küsimusi veel veebruari (raskendatud jääoludes sõitmine), mai (katla kütusekulu on näidatud niisama suurena kui jaanuaris ning peamasinate keskmine kütusekulu oli suur) ja novembri (peamasinate kütusekulu) ja detsembri kütusekulu (katel) kohta.

1.5. Puuduvad dokumendid 20 000 liitri kütuse ümberpumpamise kohta

Tabelgraafikust selgus täiendavalt, et 2004. a märtsi ja aprilli suhteliselt suur kütusekulu tuleneb sellest, et väidetavalt andis märtsis “Admiral Pitka” laevale “Ristna” ca 10 000 liitrit kütust ning aprillis laevale “Wambola” samuti ca 10 000 liitrit kütust. Nimetatud üleandmistest informeeriti Riigikontrolli esimest korda 25.01.2006. a. Erinevalt muudest kütuse üleandmistest laevalt “Admiral Pitka” (kokku 12 korral) ei ole nimetatud üleandmised kajastatud ei mereväe kütusekulude koondaruannetes ega “Admiral Pitka” kütusekulu aruandes. Need kaks kütuse üleandmist peaksid lisaks veel kajastuma mitmes dokumendis (“Ristna” ja “Wambola” logiraamatutes, masina-päevaraamatutes ja kütusekulu kuuaruannetes ning “Admiral Pitka” logiraamatus ja lisaks veel punkterdamise kviitungites).

Riigikontroll pöördus mereväe poole sooviga kontrollida üle, kas nimetatud dokumentides on üleandmised kajastatud. 08.02.2006. a saadetud vastuses asus Mereväe Staap seisukohale, et nad on Riigikontrollile juba piisavalt selgitusi andnud ja kui Riigikontroll soovib veel midagi küsida, tuleb alustada uue auditiga.

Riigikontrolli argumentidest ja esitatud informatsioonist oli teadlik ka Keskkriminaalpolitsei, kes alustas Riigikontrolli aruande põhjal 30.08.2005. a kriminaalmenetlust. Täiendavalt esitas Riigikontroll oma analüüside tulemused ja tekkinud küsimused Keskkriminaalpolitseile 14.12.2005. a ja 17.03.2006. a. Kriminaalmenetlus lõpetati 20.03.2006. a, kuna tuvastati, et Mereväebaasi ametnike käitumises puuduvad kuriteokoosseisu objektiivsed tunnused.

Telefonivestlustes teatas asja uurinud politseivaneminspektor Ritve Reinumäe, et mereväe kinnitusel täiendavaid kütuse üleandmisi tegelikult ei toimunud ja tegemist oli mereväe eksitusega. Mereväe Keskkriminaalpolitseile antud selgituste kohaselt on märtsis näidatud ca 10 000 l kütuse üleandmine laevale “Ristna” seesama, mis aruannetes on näidatud kui 12 000 liitri üleandmine veebruaris samale

laevale ja aprillis toimunud ca 10 000 liitri üleandmine laevale “Wambola” on sama, mis aruannetes näidatud kui märtsikuine 12 000 liitri üleandmine laevale “Suurop”. Ritve Reinumäe sõnul pidas ta seda selgitust piisavaks.

06.04.2006. a toimus kaitseväe juhataja kohtumine Riigikontrolli esindajatega, et arutada väljakujunenud olukorda. Muu hulgas avaldas Riigikontroll soovi, et selgitataks välja 20 000 liitri kütuse ümberpumpamise asjaolud. 02.05.2006. a toimunud kohtumisel Riigikontrolli ja kaitseväe esindajate vahel väitis kaitseväe juhataja, et 20 000 liitri osas on saadud selgus, midagi kahtlast ei ilmnenud ja ümberpumpamised on laevade logiraamatutes kajastatud. Lepiti kokku, et Riigikontrolli esindaja kontrollib kohapeal Mereväebaasis nende väidete paikapidavust.

Riigikontrolli audiitor käis 04.05.2006. a ja 11.05.2006. a Mereväebaasis, kus kohtus vanemleitnant Kalle Tiitsariga, kelle kirjalikult protokollitud seisukohad olid järgmised:

- Mingit kirjalikku selgitust kaitseväe juhatajale kütuse ümberpumpamise kohta esitatud ei ole;
- Märtsi ja aprilli kütusekulud on sedavõrd suured, et kütust on tulnud ümber pumbata, kuid ei ole teada, millistele laevadele ning selle kohta pole leitud ka dokumente;
- Laevade logiraamatute kohaselt on märtsis “Ristna” seisnud “Admiral Pitka” poordis ning aprillis on “Admiral Pitka” poordis seisnud ka “Wambola” ja “Vaindloo”, mis näitavad, et kütuse üleandmine oli tehniliselt võimalik, kuid märkeid kütuse ümberpumpamise kohta laevaraamatutes ei ole;
- K. Tiitsari arvates on tõenäoline selgitus see, et kütust võeti eesmärgiga anda see üle mingile kolmandale mereväe laevale ja seetõttu neid üleandmisi ei dokumenteeritud.

Seega on merevägi andnud mitmel korral vastukäivaid selgitusi kaitseväe juhatajale, Riigikontrollile ja Keskkriminaalpolitseile. Auditi ajal ega ka hilisema analüüsi käigus pole Riigikontrollile piisavalt põhjendanud märtsi, aprilli ja detsembri suuremat kütusekulu muude kuudega võrreldes ning väidetav 20 000 liitri kütuse ümberpumpamine teistele laevadele on dokumentaalselt tõendamata. Kuna “Admiral Pitka” masina-päevaraamatud on kadunud, ei ole paljusid asjaolusid võimalik tagantjärele enam tõendada.

Eelnevast tulenevalt jääb Riigikontroll endiselt oma auditi aruandes esitatud järelduste juurde ega pea vajalikuks neid muuta, vaid täpsustada – märtsi ja aprillikuu kütusekulu kõikumine on niivõrd suur, et seda saaks seletada 20 000 liitri ümberpumpamisega, kuid senini pole täpselt teada, kas ja kuhu see ümber pumbati ja selle kohta puudub ka dokumentaalne tõendusmaterjal.

2. Pesuruumi, puhkeruumi ja leiliruumi (sauna) ehitus

Teine põhiväide, mille suhtes on säilinud erimeelsused, puudutab sauna ehitust laeval “Admiral Pitka”. Umbes 27 m² suuruse sauna ehitus läks maksma 430 652 krooni, nii et ühe ruutmeetri tööde maksumuseks kujunes 15 950 krooni. Riigikontroll asus seisukohale, et laeval tehtud ehitus- ja remonditööd olid ebapiisavalt dokumenteeritud, kuna tööde tellimustes ja vastuvõtuaktides puudusid andmed konkreetsete tööde sisu, mahtude ja hindade kohta (mida nõuab raamatupidamiseseadus). Riigikontrolli hinnangul ei vastanud pesemis-, puhke- ja leiliruumi (sauna) ehitamisel tehtud tööde mahud makstud summadele.

Mereväe Staap tellis OÜ-lt Hamarte Ekspert ekspertiisi. Ekspertiis kinnitab Riigikontrolli järeldusi, et hinnapakumistes ning vastuvõtuaktides on kajastatud ainult tööde nimetused ja maksumused, näitamata materjalide ja tööde füüsilisi mahtusid ja ühikuhindu. Komisjoni aruandes märgiti, et tööde vastuvõtu aktide juures on detailne tööde kirjeldus koos iga osa maksumusega ja võib aru saada, et seda peeti piisavaks. Riigikontrolli jääb selles osas eriarvamusele.

Riigikontrolli arvates jäi tehniline ekspertiis sisuliselt tegemata, sest ekspertiisi käigus ei tehtud tööde kontrollmõõtmisi. Ekspert asus seisukohale, et kõigi tööde mahtu on raske hinnata, kuna ekspertil

puudub täpne info renoveeritud ruumide seisundi kohta enne tööde alustamist, mistõttu ülemõõtmine jääb poolikuks, ehk teiste sõnadega – ekspertiisi põhieesmärki on võimatu täita. Järelikult ei vastanud ekspert põhiküsimusele, kas tehtud tööd olid vastavuses makstud summadega. Ekspertiis põhines ainult sauna visuaalsel ülevaatusel, dokumentatsiooni (hinnapakumise ning vastuvõtuaktide) analüüsimisel ning töövõtja ja tellija selgitusel. Kontrollmõõtmiste ärajätmist põhjendas ekspert sellega, et tegemist on ekspluatatsioonis oleva sõjalaevaga. Riigikontrolli arvates ei ole see argument piisavalt põhjendatud. Kontrollmõõtmisel oleks tulnud mõõta mahud, selgitada välja ühikuhinnad, valikuliselt avada konstruktsioonid ning hinnata kasutatud materjalide tegelikku maksumust (läheldes turuhindadest).

Kaitseväe komisjon möönab, et ehituskulud on küll suured, kuid arvesse tuleb võtta ka tööde iseloomu (ehitus laeval) ja asjaolu, et laevaehituses kasutatavad materjalid on kõrgema maksumusega kui tavaehituses kasutatavad. Komisjon jättis välja selgitamata, missugused need materjalid olid ja kui palju nende kasutamise tõttu ehitus kallimaks muutus. Kuna puuduvad konkreetsete tööde ja materjalide mahud ja hinnad, on seda tagantjärele väga raske kindlaks teha. Kohtumisel mereväe esindajatega nimetati selliste spetsiaalsete materjalidena vibratsioonikindlat põranda tasandussegu ja roostekindlat silikooni. Tehtud tööde ja kasutatud materjalide nimekirjas roostekindlat silikooni ei ole, põranda tasandussegu kogumaksumus on aga vaid 5947 krooni, seega võib arvata, et kallimate materjalide kasutamine ehituse kogumaksumust olulisel määral ei suurendanud.

Komisjoni kinnitusel lähtus Mereväe Staap sauna ehitamisel rahandusministri 01.11.2002. a määrusest nr 124, millega kehtestati ühtne riigihangete klassifikatsioon, kus on toodud välja erinevad ehitusena käsitletavad hanked. Komisjon asus seisukohale, et kuna loetelus on kirjas ka tööd, mida “Admiral Pitkal” tehti, oli õige lähtuda riigihanke tegemisel ehitusele (klassifikaator 450000000) esitatavatest nõuetest. Riigikontroll oli ja on arvamusel, et tegemist oli teenuse ostmisega (klassifikaator 502420000 “Laevanduse ja muude seadmete remondi-, hooldus- ja seonduvad teenused”, kuhu alla kuuluvad muu hulgas laevade ümberehitus-, remondi- ja lammutusteenused). Riigihangete seaduse 2004. aastal (ja ka praegu) kehtiva redaktsiooni § 2 kohaselt on ehitustöö riigihangete seaduse tähenduses mis tahes viisil tehtav töö, mis on seotud ehitise ehitamisega, sealhulgas ehitise või selle osa püstitamise, laiendamise, rekonstrueerimise, restaureerimise, remondi ja lammutamisega jm. Ehitusseaduse § 2 järgi on ehitis aluspinnasega kohtkindlalt ühendatud ja inimtegevuse tulemusena ehitatud terviklik asi, kusjuures ehitised jagunevad hooneteks ja rajatisteks. Ehitamine on ehitise püstitamine, laiendamine, rekonstrueerimine, tehnosüsteemide muutmine ja lammutamine. Seega ei saa ehitusliku iseloomuga tööde tegemist merel viibival laeval (meresõidukil) pidada ehitamiseks riigihangete- ja ehitusseaduse tähenduses (vastasel korral tuleks ka ehitusseaduse järgi taotleda kohalikult omavalitsuselt ehitusluba jne). Ka laevade eneste ehitamine (klassifikaator 351000000) ei kuulu riigihangete klassifikaatori järgi ehituse alla (klassifikaator 450000000).

3. Kontrolliaruande parandamine

Kaitseväe komisjon tegi Riigikontrollile ettepaneku parandada lõpparuandes fakte. Mereväe Staabi tagalaülem vanemleitnant Roman Lukase ja “Admiral Pitka” laevakomandöri vanemleitnant Jüri Saska ütluste kohaselt ei ole audiitorid neid intervjuerinud. Antud juhul ei ole sõna “intervjuerimine” tarvitamine korrektne. Kontrolliaruandes on kirjutatud “Auditi käigus andsid selgitusi ja vastasid küsimustele järgmised töötajad ...”. Laevakomandör Jüri Saska korraldas ekskursiooni laeval “Admiral Pitka”, mille käigus vaadati üle kontrolliobjekt ja laevakomandör vastas küsimustele. Kütusekulude kohta ta selgitusi ei andnud, ja kuigi seda pole Riigikontroll otseselt ka väitnud, oleme valmis sellise täpsustuse tegema.

Tuleb tunnistada, et Mereväe Staabi tagalaülemalt Roman Lukaselt selgitusi ei ole võetud. Tegelikult andis selgitusi Miinilaevade Divisjoni tagalaülem Aleksandr Saarse. Tegemist on eksitusega, millele kahjuks Mereväe Staap aruande faktivigade kontrollis ja Mereväe Staabi kirjalikus vastuses tähelepanu ei juhtinud. Riigikontroll vabandab ja kõrvaldab puuduse oma aruandest.

Riigikontroll oli oma kontrolliaruandes arvamisel, et märkimisväärsed puudused laevakütuse maha-
kandmisel ja laevaremonditööde kajastamisel said võimalikuks osalt ka sellepärast, et viimaste aastate
jooksul ei ole Kaitseministeerium ja Kaitsejõudude Peastaap korraldanud Mereväe Staabis majandus-
tegevuse auditeid ega piisavalt täitnud oma põhimäärusejärgset järelevalvefunktsiooni. Komisjoni
aruande kohaselt on see väide osaliselt ebakorrektnel, sest kaks auditit on tehtud. Mõõname jälle
kahetsusega, et aruandes esitatud info tugineb auditi käigus saadud teabele, ning kui see osutus
ekslikuks, siis sellele ei juhtunud merevägi tähelepanu korduvalt toimunud auditi aruande
kooskõlastamisel. Samas leiame, et järelevalvefunktsioon ei tähenda ainult paari auditi korraldamist,
vaid järelevalve peab olema süstemaatiline ja tulemuslik ning viima olukorra tegeliku paranemiseni,
mida aga ei ole juhtunud (seda mõnab ka kaitseväge komisjoni aruanne). Kontrolliaruandesse lisame
viite Mereväe Staabis tehtud audititele.

Kütusekulu ja sauna osas jääb Riigikontroll oma varasemate põhiseisukohtade juurde ega pea selles
osas põhjendatuks oma kontrolliaruande muutmist, vaid täiendamist, sest mereväe selgitused ei anna
Riigikontrollile alust oma seisukohti muuta. Aruandesse lisame "Admiral Pitka" kütusekulude
jaotumise täpsustatud tabeli ning Teie 02.09.2005. a saadetud ning käesoleva kirja. Täiendatud
kontrolliaruanne avalikustatakse Riigikontrolli kodulehel.

Riigikontroll avaldab kahetsust, et auditi ajal ei kasutatud ära kõiki võimalusi erimeelsused omavahel
kohe selgitada.

Lugupidamisega

Tõnis Saar
Direktor

Jüri Kurss 640 0732
juri.kurss@riigikontroll.ee

Koopia:
Prokuröri abi Tambet Grauberg, Põhja Ringkonnaprokuratuur
Politseivaneminspektor Ritve Reinumäe, Keskkriminaalpolitsei
Minister Jürgen Ligi, Kaitseministeerium